

МУЗИКА

**МИРОСЛАВ
СКОРИК**

стор. 6

НАУКА
І ТЕХНІКА

**ЮРІЙ
КОНДРАТЮК**

стор. 7

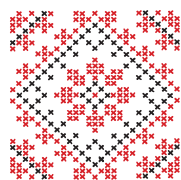
КРАЄЗНАВСТВО

**БОРИС
ЛЯТОШИНСЬКИЙ**

стор. 11

Загальнодержавна українська газета

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№15 | 13 квітня 2018

Заснована в січні 1913 Гнатом Хоткевичем

ISSN 2519-4429

Тетяна Кушлевська, Дмитро Карренберг, Валентина Гончар, Станіслав Довгий і Юрій Мушкевич на урочистостях з нагоди 100-річчя О.Гончара. Фото Євгена БУЖЕТА

стор. 2-4

УКРАЇНА ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

4182015719400131 14

НАШ ІНДЕКС 60969

ПЕРЕДПЛАТНА ЦІНА НА 2018 РІК: 6 МІСЯЦІВ – 199,58 ГРН; 9 МІСЯЦІВ – 299.57 ГРН

ВІДЗНАЧЕНО ЛАУРЕАТІВ ПРЕМІЇ ЗА НАЙКРАЩИЙ ТВІР МОЛОДОГО АВТОРА

4 квітня у приміщенні Національної спілки письменників України відбулося урочисте нагородження Лауреатів Міжнародної українсько-німецької літературної премії імені Олеса Гончара 2018 року. Цьогорічними лауреатами стали:

Номінація «Проза – роман або повість»

Анастасія Нікуліна (м. Львів) – за роман «Сіль для моря, або Білий Кит».

Номінація «Цикл оповідань, новел»

Юлія Ілюха (м. Харків) – за збірку оповідань «Неболови».

Номінація «Поезія»

Марія Каплуновська (м. Хмельницький) – за збірку поезій «Різдвяна троянда».

Номінація «Літературознавча праця, присвячена творчості Олеса Гончара»

Анастасія Гончаренко (м. Київ) – за літературознавче дослідження «На берегах вічності: роздуми над сторінками прози Олеса Гончара».

Номінація «Публіцистика»

Олена Дмитренко (селище Ве-

селе Веселівського району Запорізької області) – за художньо-документальну повість «Король палаючого неба».

Спеціальна відзнака «Надія» – *Христина Іванова* (м. Київ) – за повість «Початок».

Міжнародна українсько-німецька літературна премія імені Олеса Гончара – літературна премія, заснована 1996 року німецькими меценатами – письменницею Тетяною Куштівською і підприємцем Дітером Карренбергом та Національною спілкою письменників України.

На конкурс приймаються і вже друковані, і ще не оприлюднені твори українськомовних авторів віком до 30 років, які живуть в Україні чи за її межами.

Рішення ухвалює журі у такому складі: Тетяна Куштівська, Валентина Гончар, Іван Драч, Петро Перебийніс, Галина Тарасюк та інші. Голова журі – Петро Перебийніс. Інформаційним партнером премії цього року є газета «Культура і життя».

Олесем Гончаром тісно пов'язані всі віхи становлення та розвитку Херсонської обласної організації Національної Спілки письменників України. 1959 року, завдяки підтримці Олеса Гончара як голови спілки письменників України, було створено Херсонську обласну організацію НСПУ. Олес Гончар сприяв створенню у 1988 році осередку Товариства української мови на Херсонщині і перших осередків Народного Руху України за перебудову. Усі події національного відродження на Херсонщині до середини 1990-х років відбувалися саме за участі майстра української прози.

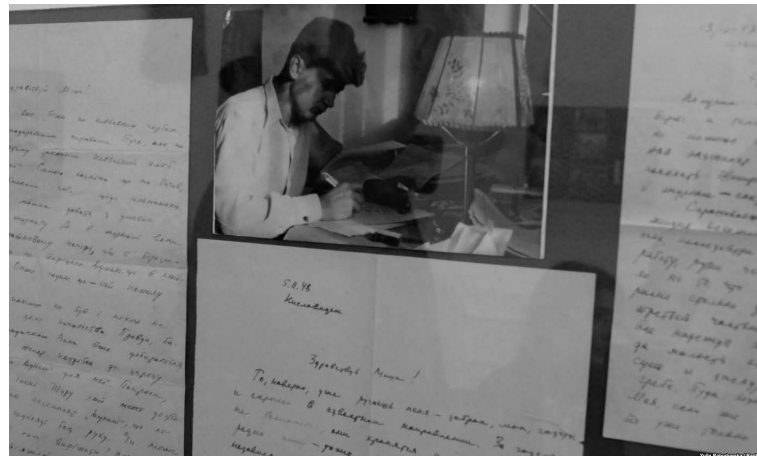
Правління Херсонського обласного об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка, спільно з Правлінням Херсонської обласної організації НСПУ та Правлінням Херсонського обласного осередку «Молода Просвіта», за рік після того, як Олес Терентійович Гончар пішов у засвіти, розпочали роботу з метою вшанування імені великого письменника, морально-

го авторитета соборної України, першого лауреата державної літературної премії імені Тараса Шевченка й академіка.

Саме за ініціативи цих громадських організацій та знаного українського письменника Миколи Івановича Братана, обласну універсальну наукову бібліотеку імені Максима Горького у 1997 році було перейменовано. Відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 18 лютого 1997 року № 173, «відзначаючи великі заслуги видатного письменника, академіка Гончара О. Т. перед українським народом, Кабінет Міністрів України постановляє: присвоїти ім'я Олеса Гончара Херсонській обласній універсальній науковій бібліотеці». Це була одна з перших перемог просвітян Херсонщини над радянськими атавізмами.

На теренах смаглявої Таврії були поширені книги нарисів Миколи Братана про творчість Олеса Гончара «Сила любові» (1993 року та 2002 року видання) та «І краса, і держава» (2007 року видання), надруковані у Херсонській філії Видавничого Центру

УСЕУКРАЇНСЬКЕ СВЯТО

Дніпро

ДНІПРО

В музеї «Літературне Придніпров'я» відкрито виставку «Найкраща країна – правда». Вона присвячена 100річчю від дня народження видатного українського письменника й громадського діяча, Героя України Олеса Гончара.

У назву виставки покладені слова одного з героїв Гончара: «Найкраща країна – правда». В експозиції – понад 470 експонатів: унікальні фото, особисті речі письменника, його ілюстрації до власних творів та рукописи. Переглянути її можна до 3 травня.

Як зауважує куратор виставки, старший науковий співробітник музею Світлана Мартино-

ва, місто Дніпро є центральною географічною точкою у біографії Гончара: тут він народився, сюди повернувся після Другої світової війни, щоб навчатися в університеті, тут у будиночку сестри на вулиці Клубній написав свої ранні твори, сюди, вже будучи знаним письменником, майже тридцять років поспіль щороку приїздив, аби працювати над творами.

На виставці у Дніпрі показують рідкісні експонати, які були першими експонатами й самого музею, – рукописи оповідання «За посадкою» і першої частини роману «Прапорonoсці» – «Голубий Дунай». Їх передав закладу дніпровський журналіст

Михайло Штейн (Шатров), товариш Гончара. Представили в музеї і світлини письменника в колі його дніпровських знайомих і майбутніх прототипів персонажів, його листи, рукописи віршованих творів, а також газетні публікації – «зразки» кампанії цькування роману «Собор».

За словами музейників, особливу цінність мають меморіальні речі – брюки-галіфе та кітель часів війни, у яких Гончар повернувся із фронту і тривалий час ходив до університету, сорочка, вишита йому сестрою, керсетка, яка належала їхній матері Тетяні Біличенко.

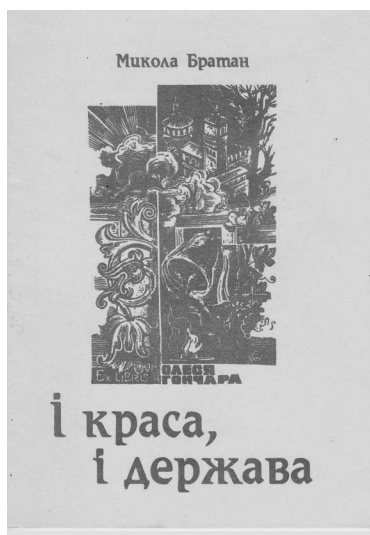
До дня народження письменника у Дніпрі також запустили флешмоб: люди різних професій – від мера до кондукторки трамваю – читають і записують уривки із творів Гончара.

ПОЛТАВА

3 квітня у Полтаві відкрили документальну виставку з нагоди 100-річчя від дня народження видатного письменника та громадського діяча Олеса Гончара, повідомляє прес-служба Полтавської ОДА.

Експозицію назвали «Тільки коли працюю – живу», а розмістили у другому корпусі Державного архіву Полтавської області. ►

ВШАНОВУЮЧИ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

«Просвіта». За ініціативи науковців-просвітян Херсонського державного університету, 2014 року було встановлено меморіальну дошку пам'яті Олеса Гончара на фасаді головного корпусу ХДУ. 2016 року, за ініціативи начальника відділу освіти Каховської міської ради, просвітянина Михайла Гончара, рішенням Каховської міської ради центральну вулицю Кірова перейменовано

на Олеса Гончара. А в день святкування 100-річного ювілею від дня народження всесвітньо відомого письменника, 3 квітня 2018 року, на вулиці його імені було відкрито ще й меморіальну дошку, яка, зокрема, містить вислів Олеса Терентійовича про славне місто Каховку. У церемонії відкриття, окрім сотень мешканців міста й Каховського міського голови Андрія Дяченка, взяли участь і письменники з Херсону Олег Олексюк та Василь Мелещенко, які подарували шанувальникам творчості Олеса Гончара власні поезії. До речі, Василь Мелещенко, як гідний учень Олеса Терентійовича, присвятив йому не один вірш, адже так багато у житті поета пов'язано саме з іменем Олеса Гончара. На Херсонщині чимало закладів соціальної сфери мали державну підтримку саме завдяки народному депутату України Олесеви Терентійовичу Гончару. Так, наприклад, завдяки наполегливості Олеса Терентійовича свого часу побудовано нові корпуси Херсонського державного педагогічного інституту (нині – Херсонський державний університет), відкрито

літературний музей імені Бориса Лавренюва, збудовано на березі Дніпра величний храм книгозбірні – Херсонську обласну універсальну наукову бібліотеку імені Олеса Гончара.

Хочеться також подякувати депутатському корпусу Херсонської міської ради та особисто Херсонському міському голові Миколаєнку Володимирові Васильовичу за підтримку

► Складається виставка з трьох розділів, які розповідають про основні етапи життя майстра слова і його зв'язки з Полтавщиною.

Сформували експозицію з допомогою документів Центрального державного кінофотоархіву імені Г.С. Пшеничного, Державного архіву Полтавської області і Державного архіву Дніпропетровської області.

На Полтавщині Олесь Гончар провів дитинство, тут він починав і трудовий шлях. Тож організатори хотіли показати складну долю письменника мовою архівних документів. Переважна частина з них – світлина, які розповідають про перебування Олесь Гончара на Полтавщині в різні періоди, зокрема 70–80-ті роки ХХ століття. Є також листи, представлена обкладинка найбільш знакової його роботи «Собор».

ЛУЦЬК

2 квітня студенти відділення загальноосвітньої підготовки Волинського коледжу Національного університету харчових технологій разом із працівниками Волинської обласної бібліотеки імені Олени Пчілки підготували літературний вечір «З вогню натхненне слово» з нагоди 100-річчя від дня народження Олесь Гончара.

В образ видатного письменника, автора культових романів «Собор», «Тронка», «Прапорonoсці», «Людина і зброя» та багатьох інших, майстерно перевтілюється студент Володимир Захарчук. Він допоміг перегорнути сторінки особистого щоденника митця,

Полтава

з яких ожила яскрава, неповторна творча постать Олесь Терентійовича та звернулася до сучасної молоді із закликком берегти вічні загальнолюдські цінності – «собори душ наших».

Літературний вечір мав однозначно волинський колорит і акцент, адже Олесь Гончар неодноразово був на Волині. Про теплу зустріч із письменником ліричними композиціями нагадали студенти Владислав Дяк, Владислав Мазурик і Максим Ребрин. Ідучи стежками майстра слова, молодь з'ясувала, що 2011 року в Луцьку з'явилася вулиця Олесь Гончара, а на Волині живуть письменники – лауреати Міжнародної премії Олесь Гончара: Юрій Сичук, Софія Стасюк, Наталія Шульська.

Неповторну творчо-мистецьку атмосферу доповнила екскурсія-ознайомлення з бібліотечним фондом творчого набутку Олесь

Гончара, у якому, зокрема, зберігається книга з особистим підписом автора. Безперечно, студентів надихнула постать цієї непересічної людини як приклад самореалізації, досягнення високих цілей.

ЖИТОМИР

Олесь Гончар не раз бував у Житомирі. На згадку про один із таких візитів лишився його автограф, який від 3 квітня експонується в літературно-меморіальному музеї Володимира Короленка.

«Це було у травні 1985 року. Олесь Терентійович Гончар завітав до нас разом із дружиною. Для них провели екскурсію залами музею. Усіх працівників приємно вразила простота письменника у спілкуванні, і водночас – велика інтелігентність», – згадує завідувачка музею Віра Мороз.

Поки тривала екскурсія для гостей, у працівників виникла ідея – взяти автограф у письменника

для музею. Але що подати йому на підпис?

«На щастя, поряд із нашим музеєм тоді був невеличкий книжковий магазин. Хтось із працівників швидко побіг туди. Нам двічі пощастило – в магазині продавалася книга Гончара «Тронка». Тож ми купили її – і після екскурсії піднесли Олесеві Терентійовичу для дарчого напису. Письменник радо поставив свій автограф із присвятим написом музеєві», – розповіла Віра Мороз.

Тепер цю книгу з автографом Олесь Гончара виставлено під стеклом в одному із залів музею – відтак усі відвідувачі мають змогу прочитати рядки, написані рукою класика української літератури.

БОРИСПІЛЬ

3 квітня в актовій залі Бориспільської міської ради відбулася науково-практична конференція до 100-річчя письменника Олесь Гончара (1918–1995).

Організатор – голова Бориспільського осередку політичної партії «Патріот» Анатолій Теплицький. Відкрив конференцію секретар Бориспільської міської ради Ярослав Годунюк. Далі виступали Анатолій Теплицький, Микола Голомша, Валентина Стрілько-Тютюн, Володимир Шовкошитний, Жанна Кручиніна.

Доповідачі зійшлися на думці, що головною заслугою літературного й політичного діяча, який працював у радянській Україні, було збереження й розвиток літературної української мови, адже писав свої твори він винятково рідною мовою.

КРАСИЛІВ

З нагоди ювілею видатного українського письменника в читальній залі Центральної бібліотеки Красилівської міської ради відбулася літературна година «Людина, яка змогла стати вільною». У заході взяли участь учні 9-а класу Красилівської ЗОШ I–III ст. № 1. Бібліотекарі відділу обслуговування Олена Мойсеєнок та Наталія Ткачук ознайомили присутніх у залі з життям і творчістю Олесь Гончара, відомого й шанованого в Україні та світі. Старшокласники переглянули відеопрезентацію «Геніальний майстер слова» та ознайомилися з матеріалами виставки-портрета «Будівничий соборів наших душ», де були представлені художні, публіцистичні твори письменника та книги про багатогранну творчість Олесь Гончара.

НАГУЄВИЧИ

4 квітня у с. Нагуєвичі Дрогобицького району Івано-Франківської області в Будинку літератора державного історико-культурного заповідника урочисто відкрили книжкову виставку «Бережіть собори душ своїх» до 100-річчя від дня народження Олесь Гончара.

У заході взяли участь літератори Франкового краю, представники громадськості, молодь села. Олесь Гончар неодноразово бував у Нагуєвичах, залишив про себе гарні спогади у музейних працівників, мешканців села.

За матеріалами Інтернету підготував Євген БУКЕТ

ініціативи Правління Херсонського обласного об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка, Правління Херсонської обласної організації НСПУ та Правління Херсонського обласного осередку Громадської організації «Молода Просвіта» й ухвалення рішення від 30 березня 2018 року щодо перейменування в центрі Херсона «вулицю Вісаріона Белінського» на «вулицю Олесь Гончара». Широким громадянам Херсона, просвітянам Павлові Параскевичу, Марії Пентелюк та Василю Гайдамаці, які також своїми підписами підтримали ініціативу вищезгаданих громадських організацій. До речі, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури Херсонського державного університету, почесний громадянин Херсона, просвітянин Павло Кіндратович Параскевич і у свої 97 продовжує активну наукову працю. Цього року, завдяки фінансовій підтримці Херсонської обласної ради (голова В. Мангер) та Херсонської обласної державної адміністрації (голова А. Гордєєв), виходить друком його літературознавча праця «Олесь Гончар і Херсонщина».

Чимало цікавих акцій з метою вшанування великого

словолюбця та словотворця Олесь Гончара провели бібліотекарі Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олесь Гончара, до яких долучалися і просвітяни Херсонщини. У планах ще більше акцій та новітніх заходів, вистачило б сил та променистості. Гідно розвиваймо ідеї утвердження рідної мови на рідній українській землі, ідеї прапорonoсця українськості. Згадаймо, як зазначав сам майстер: «У вигляді мови природою дано людині великий дар. Не тільки користатися ним, словом, але й натхненно рости-

ти, оберігати його коріння й леліяти його цвіт, ось тоді воно й буде запашним та співучим, сповненим музики й чару життєвої правдивості й поетичності». Справді самовіддано працював над утвердженням українського слова Олесь Гончар. Припадаймо до його творчого доробку, як до чистої криниці душі народної. Плекаймо. Шануймо.

Олег ОЛЕКСЮК,
поет, член НСПУ,
голова Правління Херсонського обласного об'єднання ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка

ПРЕМІЯ ЗА «НЕРОЗГАДАНИЙ ПОСТСКРИПТУМ»

У рамках урочистих заходів з нагоди відзначення 100-річчя від дня народження письменника, відбулося вручення щорічної Державної літературної премії ім. Олесь Гончара. За рішенням комітету з присудження премії імені Олесь Гончара, лауреатом премії у 2018 році стала письменниця Тетяна Фольварочна (Пишнюк) за книгу «Нерозгаданий постскриптум».

«Сьогодні всі ми вшануємо постать класика української літератури Олесь Гончара, якому виповнюється 100 років від дня народження. У своїх поглядах і життєвих принципах він був надзвичайно сильною особистістю. Мільйони українців вирости на його правдивих творах. Особливе ставлення в Олесь Гончара було до мови. Саме він зауважив, що мова – це душа кожної культури, джерело й запорука її розвитку, і про це слід завжди пам'ятати», – наголосив міністр культури України Євген Нищук, вручаючи диплом лауреату. – І сьогодні, коли відзначається 100 років від дня народження Олесь Терентійовича, урочистою подією стане нагородження лауреата премії 2018 року. Щиро Вас вітаю, пані Тетяно, з визнанням творчих досягнень». Книга Тетяни Пишнюк «Нероз-

Тетяна і Василь Фольварочні. Фото Євгена БУКЕТА

гаданий постскриптум» містить два романи – «Божа вивірка» та «Кацапочка», у яких ідеться про драматичні історії життя двох жінок, яких доля занесла в далекі краї. Письменниця заглиблюється в таємниці душ своїх героїнь, подаючи їхні уявлення про шлях до щастя. Романи об'єднує головне – вони розкривають саме український менталітет, який проявляється в яскравих емоційно-світоглядних формах, витворюючи основу душі.

Також відзнакою Комітету з присудження премії імені Олесь Гончара була нагороджена Світлана Йовенко за повість «Київ, вставай!»

Прес-служба Міністерства культури України

ОЛЕСЬ ГОНЧАР: ЛІТЕРАТУРНИЙ ГЕНІЙ ХХ СТОЛІТТЯ

Валентина Данилівна Гончар

Т. Г. Шевченка, Установчий з'їзд Народного руху України, виступав на мітингах і різноманітних демократичних з'їздах, у такий спосіб немов благословляючи всіх на будівництво незалежної України.

Що таке радянська тоталітарна система, Олесь Гончар знав дуже добре, адже вона випробувала на ньому чи не всі свої методи. Чого коштувала письменникові лише одна кампанія проти роману «Собор»! «Яка дика епоха!» – з гіркотою писав О. Гончар у своєму Щоденнику. – З якою сатанинською силою нищилася Україна! За трагізмом долі ми народ унікальний. Найбільші генії нації – Шевченко, Гоголь, Сковорода – все жит-

Урочиста мить відкриття музею

Третього квітня відкриттям Музею-кімнати в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка розпочалися урочистості з нагоди 100-річчя від дня народження видатного українського письменника, громадського діяча, першого Лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка (1962), голови Спілки письменників УРСР (1959–1971), академіка НАН України, Героя України Олесь Терентійовича Гончара. Різноманітні меморіальні заходи на його честь у багатьох куточках України триватимуть упродовж місяця.

Євген БУКЕТ

Олесь Гончар один з небагатьох, кому справді пощастило. Його літературний талант був гідно оцінений ще за життя, а по відході вже понад 20 літ пам'ять про нього збирає повні зали шанувальників. А ще відкриваються музеї на його честь, знімаються фільми про нього, встановлюються пам'ятники й меморіальні дошки, щороку дедалі більше вулиць називають його іменем. 2000 року Національний банк України на його честь викарбував монету в серії «Видатні особистості України», а Укрпошта 3 квітня здійснила спецпогашення маркованого конверта до 100-річчя Гончара. До речі, це вже другий конверт, присвячений Олесю Терентійовичу. Раніше ху-

Валентина Гончар, Ярема Гоян, Любов Голота, Лариса Тронько

дожній конверт на його честь був випущений 2008 року.

Таємниця такої популярності Олесь Гончара у його «власній правді» – ідеології гуманізму, яку письменник сповідував усе життя, захищав пристрасно і наполегливо, жодного разу не зрадив, не звернув з обраного шляху. Серце його філософії: українська мова, культура, духовність і людина-носій цієї української ідентичності.

Він був блискучим промовцем, саме тому міг переконати будького, зарядити українським інтересом. Упродовж усього життя він опікувався національними святинами. 1965го Спілка письменників УРСР у його особі стала колективним членом-засновником Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. Це він своїм полум'яним словом відкривав 1989-го установчу конференцію Товариства української мови імені

ком цих процесів стало нещодавнє виключення творів Олесь Гончара зі шкільної програми української літератури. Абсолютно необгрунтоване, як на мене. Адже його творчість фактично є еталоном української літератури другої половини ХХ століття. У його творах на першому місці загальнолюдські цінності, його мова – добірна, пересипана словами-діамантами. Українці важливо сьогодні навчитися відрізнити «зерно від половини» – високе художнє слово від заідеологізованого сміття. Твори Олесь Гончара належать до тієї частини національного надбання, яке необхідно переосмислювати кожному новому поколінню. Бо він хотів донести до нащадків щось значно більше, ніж може здаватися на перший погляд.

Насамкінець хочеться навести ще одну відому цитату зі Щоденника Олесь Терентійовича Гончара, яка чи не найкраще характеризує його громадянську позицію:

«Пишу про полеміки з людьми, які були в таборах. Серед них поширене уявлення, що тільки вони боролися з тоталітаризмом, тільки вони захищали українську духовність, а ті, хто був по цей бік табірних дротів, лише, мовляв, догоджали режимові та мовчки чухали чуби. Я ж стояв і стою на тому, що вся Україна в міру можливою захищала себе як націю і що Рух Опору, подібно як свого часу у Франції чи Польщі, і в нас був усенациональний. Не кажучи вже про суцільно нескорену Галичину, відомо, що й Східна Україна, все наше Подніпров'я, нещадно зрусіфіковане, задушене, затероризоване, раз у раз заявляло про себе протестами і воістину мужніми вчинками. В цьому я пересвідчився ще під час «соборної історії», коли тисячі не знайомих мені людей, ризикуючи собою, стали на захист книги й підтримали автора своїми безстрашними листами. Писали робітники заводів, озивалася звідусіль трудова Україна... А Василь Симоненко, Алла Горська, Григор Тютюнник, композитор Івасюк, Маргарита Малиновська, краєзнавець із Запоріжжя Микола Киценко та ще безліч інших? Хіба всі вони не були учасниками всеукраїнського Опору, хоча й судилося їм бути по цей бік концтабірних дротів!..»

Спецпогашення

Фоторепортаж автора

тя були безпритульними. Шевченків «Заповіт» написано в Переяславі в домі Козачковського, Гоголь помер у чужому домі, так само бездомним пішов із життя й Сковорода... Але сталінщина своїми жахіттями, державним садизмом перевершила все. Геноцид винищив найдяльніші, найдібніші сили народу. За які ж гріхи нам випала така доля?»

Нині складний час переосмислення радянської літератури. Деякі сучасні письменники звинувачують Гончара у членстві в КПСС, а його творчість, як і радянські функціонери, намагаються подати винятково як соцреалістичний міф. Наслід-

Фрагмент експозиції музею

Урочистості відкриває ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка Леонід Губерський

У світлиці Херсонської обласної наукової універсальної бібліотеки імені Олеся Гончара 14 березня цього року відбулася презентація нової поетичної збірки сонетів Валерія Кулика «Світло в тунелі».

На заході з привітальним словом виступили голова громадської організації «Таврійський край» Петро Лелеко, завідувач краєзнавчого відділу обласної наукової універсальної бібліотеки імені Олеся Гончара, організатор зазначеного заходу Оксана Токовило, заслужений працівник культури України, поет Василь Мелещенко, голова Херсонського обласного об'єднання Громадської

ється на перший погляд. Згадаймо хоча б Вацлава Гавела у відродженій Чехії. А свого часу, як і наш пророк Тарас Шевченко, угорський поет Шандор Петефі був активним натхненником угорців у боротьбі за волю. Тож є логічним продовженням думок Валерія Кулика поетичне:

*Він гордо йшов без вороття –
Така тверда була натура –
Коста славетний Хетагуров
Народ свій вів до майбуття...*
(у творі «Коста Хетагуров у Херсоні»).

У чотирьох розділах нової ювілейної збірки поет спонукає не цуратися класики, якщо ви хочете мати відповідь на запитання сьогодення. Свій найкращий витвір цієї збірки поет присвятив генієві всіх часів Григорієві

на граблі молодих літераторів, використовуючи в сонетах дієслівні рими («лежить» – «жить», «відступлю» – «люблю», «пережить» – «заслужить», «кровоточить» – «точить», «хвилює» – «чує» або ж «чарує» – «чує»). Поет у творах користується цілою низкою знахих епітетів. Не зміг автор «Світла в тунелі» оминати і свого улюбленого епітету «осяйний». Так у сонеті, присвяченому народному художникові Володимирі Чуприні «Натюрморт з лиманом» до характеристики творчості майстра пензля «То світ Чуприни в акварелі / Звучить, мов золоте руно...» поет додає:

*О світанкове малювання,
замилування неземне!
Градисне, і осяйне
миттєве любе полювання...»*

«КОЗАЦЬКИЙ БІЛЬ СПАЛАХУЄ З ІМЛИ»

організації «Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка», поет Олег Олексюк, просвітянка і поетеса Галина Добровольська та інші. Валерій Павлович Кулик чимало своїх поетичних знахідок присвятив рідним серцю Чаплинці та Хрестивці, чарівній натхненниці поетів, одвічно привабливій Голопристанщині, степовій широчині Великоолександрівщини та хліборобам смаглявої Таврії.

Неймовірна працездатність відомого тележурналіста, поета-пісняря, заслуженого діяча мистецтва України, сонетяра Валерія Кулика вражає. У співавторстві з Валентином Плаксеєвим поет-пісняр Валерій Кулик подарував шанувальникам української пісні шість співаників нових пісень. Знаю, що не один рік він працює над прозовими творами, які, певно, цього року вже побачать світ. Автор майже кількох десятків поетичних збірок і у свої майже 70 не зупиняється на досягнутому. У свій ювілейний рік Валерій Кулик потішив шанувальників українського художнього слова новою поетичною збіркою «Світло в тунелі». Книга видана відповідно до програми розвитку інформаційного простору Херсонської області на 2017–2020

роки і вийшла друком на кошти обласного бюджету Херсонщини. Ювілейне видання поета-сонетяра Валерія Кулика представляє на суд читачеві 55 сонетів та 6 вінків сонетів давнього сповідувача цієї філігранної літературної форми.

Емоційно насичені твори майстра слова сповнені любов'ю до неньки України, до рідної мови, до рідного отчого дому, де «ніч покірна солов'ю», «де синь струмка проміниться», «де горизонти рідні, не чужі», «де промені ранкові, як снопи», бо «хвіба ще є подібний рай, зачлечаний у сонячні щедроті?!» З погляду своєї високості років поет не лише згадує «про ті веселки, що в полях цвіли», а і «відчуває мить на розстані сторіч, в якій краса бунтує лебедина... І щоб краса ця залишалась українською, поет словом боронить родинні цінності, пріоритети національної ідеї, українську державність та єдність соборної України. Він у своїх патріотичних сонетах, які є складником чотирьох розділів, («У час години грозової» (Сонети), «Цей світ я серцем відчайдушно міряв» (Сонети), «Одвічні ріки все-таки течуть...» (Вінки сонетів) та «Силуети на тлі сонета» (Поетичні портрети)) – з гнівом стверджує, що нам «набридла та брехня

Кремля, де діти вбиті і розп'яті». Бо «вже Донбас в химерному диму», а «що з Кримом коїться? Яка ж то сарана на землю нашу нагло зазіхнула». Автор з осудом звертається до державних мужів нашої країни: «Невже вкраїнська владонька заснула? Ні пари з вуст. Приникли, мов хряки, яких задовольняє лиш корито, тому й «давню немає світла у тунелі, ми топчемося в сум'ятті протиріч». Сміливі і відверті рядки змушують читача переосмислити своє власне світосприйняття. З вірою, що на дорозі українського відродження ще з'явиться поет, що ніби світло у тунелі виведе народ до степу волі і свободи, до степу, який «сповитий диво-рушниками, в красі омріяній земній». І це можливо, якщо на українській землі відбудуться зміни. Валерій Кулик у своїх творах стверджує: «Продажне все, як і Крим, і Рим...»

*Хай головують лише поети –
Вони одні не здають планети,
Бо вірять в поступ неопалим...»*
Можливо, ці думки поета і не є такими вже й утопічними, як зда-

Сковороді (вінок сонетів «День Сковороди»). Читача певно зацікавлять і його сентиментальні сонети-присвяти рідній матері, шанованому батькові та продовжувачеві роду Куликів – сину Роману. Не оминув своєю увагою Валерій Павлович і класиків, знахих у світі сонетярів, таких, як Данте, Петрарка, Франко, Бунін, Бальмонт, Бутурлін, Северянин, Ахматова, Гумільов, Павличко, Волошин, Міцкевич, Рильський та Зеров. Їм Валерій Кулик присвятив свої поетичні сонети-портрети.

Приємно, що майстер слова і у свої високі літа далі працює над самовдосконаленням, адже «мова отча – подарунок долі». І її вивчення – це пізнання коду нації, що певно допоможе вивести носіїв мови на новий рівень розвитку в системі світового суспільно-політичного устрою. Авторські складені неологізми, такі, як «диво-рушники» та «помисли-жалі» є цікавим доповненням ета до скарбниці її величності Сучасної Української Літературної Мови. Проте автор і далі наступає

Поет міряє на себе образи не лише традиційно глибоко законаного улюбленця жінок Казанови, а й гладіатора («Я – гладіатор. Тиснуть мені лаги»), і воїна АТО («Тримаю міцно гаряч зброю, бо Україноньку люблю»), й одвічного романтика («Я, розповнений піснями, був зачудований селом»), і просто жолудя («Я хочу стати жолудем твоїм і оглядати стежечку знайому»). Та слово своє автор порівнює з болем («Козацький біль спалахує з імлі»), напевно це і є ключовим у збірці Валерія Кулика «Світло в тунелі».

Поет і у свої майже сімдесят, коли «роки летять, як відчайдушні коні» не спочиває на лаврах слави, а перебуває у творчому неспокої, що наснажує нас сподіватися на нові і нові звершення майстра красного письменства.

Олег ОЛЕКСЮК,
поет, член НСПУ,
голова Херсонського обласного
об'єднання ВУТ «Просвіта»
імені Тараса Шевченка

Видатний український композитор Мирослав Михайлович Скорик наближається до свого творчого ювілею – чергового дня народження та 60-річчя творчої праці (композитори нерідко пишуть перші вагомі твори на останніх курсах музичного ВНЗ, отже, митець заявив про себе ще у 1958 році).

Композиторському доробку М. Скорика велика кількість музичних композицій у різних жанрах. Тут і опера «Мойсей» за поемою І. Франка, балети, зокрема «Каменярі», музика до кінофільмів, твори для оркестру, камерно-інструментальні композиції – скрипкові, віолончельні, фортепіанні, ансамблеві, музика для хору, романси, пісні тощо.

Важко зараз сказати, який із жанрів є для композитора улюбленим, бо і для скрипки, віолончелі, фортепіано (а також у будь-якому іншому жанрі) він пише з великою зацікавленістю, із знанням справи високого професіонала.

Мирослав Михайлович Скорик народився 1938 році у Львові. За кілька років батьки композитора були за наклепницьким доносом репресовані радянськими органами. Доволі тривалий час родина Скориків перебувала на засланні в Сибіру.

Музичні здібності у Мирослава виявилися досить рано. На це звернула увагу його родичка, знаменита співачка Соломія Крушельницька. Вона протягом 1930–50-х мешкала у Львові й працювала в Музичному інституті імені М. Лисенка.

Серйозне навчання гри на фортепіано у Мирослава почалося на засланні, там його вчителькою стала одна з учениць С. Рахманінова, яка змогла професійно підготувати юнака до музичного вишу. В 1955 році М. Скорик вступає до Львівської консерваторії імені М. Лисенка, де навчається на двох факультетах: композиторському (професор М. Солтис) і музикознавчому (професор С. Людкевич). Зі студентських робіт назвемо передусім кантату «Весна» на вірші І. Франка та поему для симфонічного оркестру «Вальс». Потім була аспірантура при Московській консерваторії імені П. Чайковського, де його науковим керівником був відомий у СРСР композитор Дмитро Кабалевський. Навчання тривало з 1960 по 1964 роки. Там були написані такі музичні твори, як симфонічна поема «Сильніше смерті», «Партита» № 1 для струнного оркестру, чотири романси на слова Т. Шевченка та ін., здійснено дослідження «Особливості ладу в музиці С. Прокоф'єва». З 1964 року М. Скорик працює у Львові, а з 1966го веде клас композиції у Київській консерваторії імені П. Чайковського, де у нього навчалося доволі багато учнів – Є. Станкович, І. Карабиць, Я. Верещагін, О. Кива, В. Шумейко, В. Зубицький та інші.

Активна композиторська, педагогічна та диригентська праця

ЦЕЙ ФОРТЕПІАННИЙ КОНЦЕРТ МЕНЕ ОСОБЛИВО ВРАЗИВ

НАЗУСТРІЧ СЛАВНОМУ ЮВІЛЕЮ КОМПОЗИТОРА МИРОСЛАВА СКОРИКА

триває у подальші роки. Про це писалося вже не раз. Автор цих рядків опублікував низку наукових статей та науково-популярних матеріалів, зокрема про оперу «Мойсей», фортепіанні твори 1960–70-х років та багато іншого.

А зараз ми хочемо зосередитися на одному великому творі, який вражає своїм образним змістом, музичним тематизмом та композиційними особливостями. Це – концерт № 3 для фортепіано з оркестром, що був створений у 1995 році.

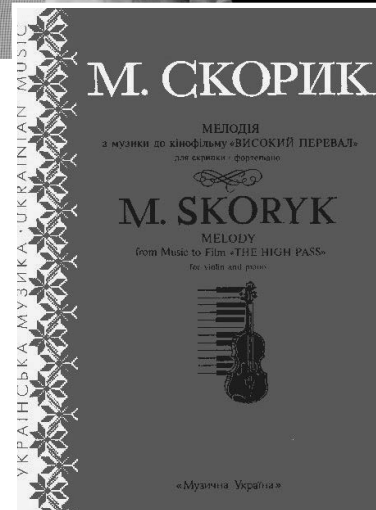
1995 рік – це вже Незалежна Україна, це нові вимоги до творчості, до змісту музики, до вибору музичних тем, до твору в цілому.

1995 рік – це вже тридцять років активної творчої праці композитора, це великий педагогічний досвід М. Скорика в Київській консерваторії, це – активна виконавська діяльність: диригентська, фортепіанно-виконавська.

Концерт № 3 для фортепіано з оркестром має кілька виконавських версій. Найкращою, на нашу думку, є версія піаністки К. Куркової – солістки Вінницької філармонії, аспірантки Київської музичної академії імені П. Чайковського з камерним оркестром «Аркада», диригент М. Скорик.

Розпочнемо з теми, образного змісту, характеру музичних тем, їх розвитку, а потім з'ясуємо особливості музичної композиції. У концерті № 3 є три частини, кожна з яких має програмну назву: «Молитва», «Мрії», «Життя». Назва першої частини визначає не тільки її зміст, а й структуру. Тут, у частині I є дві основні теми: тема молитви, з якої виростає головна партія, і тема пристрасного людського пориву, на якій виростає побічна партія. Обидві вони доволі розгорнуті. Тема молитви написана в речитативній вокальній манері, вона розгортається спокійно, це щира й задушевна молитва – розмова із Всевишнім. Інтонування цієї речитації у фор-

тепіано чи в оркестрі нагадує людську мову.

тепіано чи в оркестрі нагадує людську мову.

Виникає запитання, де підслухав М. Скорик цю інтонацію. Що спонукало митця створити таку тему? Справді, тема проста, втім, вона щира, українська, духовно чиста. Друга тема розгортається як вихор, буревій людських пристрастей. Вона вносить глибокий образний контраст. На протиставленні цих, протилежних за характером, образів побудовано перший, експозиційний розділ. У другому розділі обидві теми набувають розвитку. Перша спочатку у фортепіано – спокійна й лірична, потім її ще раз подає солістка в супроводі «шереху» оркестру. Наступне звучання теми молитви – напружене, навіть драматичне у виконанні оркестру та солістки, далі звучання в солістки тихе й ніжне. Розробка завершується драматично – віртуозною партією фортепіано, що нагадує каденцію солістки, й темою побічної партії.

У третьому розділі частини I – репризи – обидві теми повторюються, причому тема молитви значно переважає другу не тільки кількісно. Вона звучить як діалог оркестру (у низькому регістрі) і фортепіано, як імітація (у верхньому регістрі). Цей виклад приводить до кульмінації і тихого завершення. Наступна побудова пов'язана з темою побічної партії – бурхливий розвиток у фортепіано, а потім в оркестрі,

вах. В дитячі роки Соломія співала в церковному хорі, в юнацькі роки навіть керувала хорами. А потім було навчання в Італії і славна співацька кар'єра, артистична діяльність, світові гастролі. Останні роки вона провела у Львові, викладала у Львівському музичному інституті імені М. Лисенка.

Частина II «Мрії» сповнена про-світленості, спокою, зосередженості. Тут майже немає спалаху емоцій, а переважає щирість ліричних почуттів, їхня краса та ніжність. Єдиний спалах є в центрі цієї частини – лірична кульмінація, а все інше звучить у спокійному ліричному тоні.

Майже вся частина III, що названа «Життя», витримується на маршовому звучанні. Марш звучить майже постійно: спочатку голосно в оркестрі, далі паралельно з оркестром звучить фортепіано з іншою музичною темою; потім маршове звучання поступово стихає, і на його фоні з'явиться тема молитви, а в подальшому, наприкінці фіналу вона прозвучить ще кілька разів. Прихід до молитви – це прихід до духовних засад, до духовності наприкінці свого життєвого шляху і мистецько-театрального життя. На сцені, де розігруються події, героєм є артист, митець чи актриса. Веселе, навіть епатажне, звучання маршу не приводить до веселого кінця, навпаки – герой твору приходить до духовності, яка перемогла все привабливо-життєве, повсякденне, буденне.

Чи мав на увазі композитор якогось артиста чи артистку, митця чи мисткиню? Прототипом художнього образу могла б бути Соломія Крушельницька (це наше суб'єктивне припущення). Вона народилася в родині священика і виховувалася у відповідних умо-

вах. В дитячі роки Соломія співала в церковному хорі, в юнацькі роки навіть керувала хорами. А потім було навчання в Італії і славна співацька кар'єра, артистична діяльність, світові гастролі. Останні роки вона провела у Львові, викладала у Львівському музичному інституті імені М. Лисенка.

Концерт № 3 для фортепіано з оркестром М. Скорика вражає своїм задумом (боротьба духовної та світської засад і перемога першої). Композитор уперше обрав таку тему. Особливо цікавою в українській інструментальній музиці є тема молитви, яку композитор трактує у вокальній манері; музична тема молитви має силу реальної молитви. Ця тема є однією з провідних тем частини I, вона з'явиться і в кінці фіналу, як результат перемоги духовного над світським; тобто цією темою об'єднано весь концертний цикл.

У 1990-ті роки видатний композитор створив багато нового і цікавого. Невдовзі М. Скорик працюватиме над оперою «Мойсей» за однойменною поемою І. Франка та низкою інших творів. Розквітла його диригентська праця у Київській Національній опері, у диригуванні своїми творами в концертних умовах. М. Скорик наближається до свого славного ювілею – 60-річчя творчої праці композитора й музичного діяча. Щиро вітаємо Мирослава Михайловича з цим ювілеєм.

Степан ЛИСЕЦЬКИЙ,
кандидат мистецтвознавства

ПАРАБОЛИ ЗІРКОВИХ УСТРЕМЛІНЬ

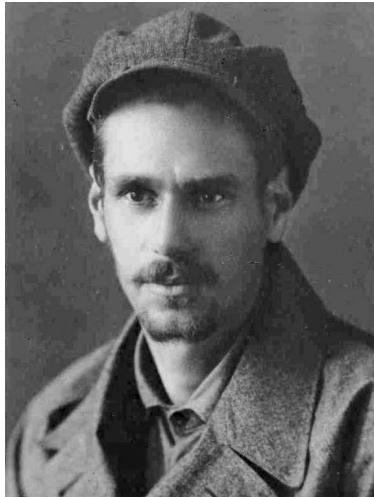
ЯКЩО ТОБІ НА МІСЯЦЬ, СКОРИСТАЙСЯ ТРАСОЮ, ЯКУ НАКРЕСЛИВ ОЛЕКСАНДР ШАРГЕЙ

*Можливо й шкіру наживо зірвати,
Але ім'я так щільно припасоване,
Що сил забракне перейменувати.*
Арсеній ТАРКОВСЬКИЙ

Ольга ПУГАЧ

Так зробили американські астронавти. Експедиція «АПОЛЛОН-11» відбулася за проектом полтавця Олександра Шаргея. У 1969 році Ніл Армстронг першим із землян торкнувся ногою поверхні супутника Землі Місяця.

Суть проекту: з орбіти супутника Землі ракета-носії по параболі прямує у бік Місяця та обертається на орбіті, як його супутник. Модуль з астронавтами полишає ракету й опускається на поверхню Місяця. Зворотний шлях – старт модуля з поверхні небесного тіла та повернення на ракеті-носії на

Юрій Кондратюк під час роботи на Північному Кавказі, 1925-1927 рр.

є в «Полтаві» Пушкіна: «Уходит Розен сквозь теснины, / Сдаётся пылкий Шлиппенбах».

Людмила Шаргей викладала французьку мову та географію у Київсько-Печерській жіночій

вільме шлюб удруге, не розриваючи церковного з хворою після ув'язнення дружиною. У цьому шлюбі народиться Сашкова сестра Ніна.

Сашком опікувалася родина бабусі Катерини Кирилівни Шаргей, а вже у 1910-му обох батьків не стало.

Початкову освіту Олександр здобув у сім'ї, у 13 років його віддали одразу до 3-го класу Полтавської гімназії з ухилом на точні науки. Ще в гімназії, у 1914 році, під впливом фантастики Келлермана, він захопився ідеєю польоту за межі Землі. Гімназичні роки присвятив темі космічних польотів, свої міркування виклав у трьох учнівських зошитах рукописів, а четвертий закінчив уже в студентські роки. У цих записках – виведення головної формули ракети і траєкторії польоту. І посвята: «тим, хто читатиме, щоб будувати».

У 1916 році, закінчивши гімназію з медаллю, він стає студентом Петербурзького Політехнічного інституту. Та у розпалі Перша світова, тож учитися Олександрові не довелося. Його мобілізують. Рукопис, який містив головне відкриття – розрахунок оптимальної траси польоту на Місяць, Олександр Шаргей закінчує вже прапорщиком Петроградського військового училища. Теоретику космонавтики було тоді 20 років.

Настав 1917-й: «Вітер. Не вітер – буря! Трощить, ламає, з землі вириває...». У березні Олександр потрапляє на Закавказький фронт. Під загрозою розстрілу прапорщика Шаргея мобілізують в офіцерський полк Корнілова. Повторно мобілізують та записують до Денікіна вже по дорозі на Київ. А тут на підході вже червоний бронепоезд Муравйова. Чи варто білогвардійцеві потрапляти під червону мітлу? Олександр тікає до Полтави, але там – німці, а батьківська хага забита дошками. У цей період він вдається до спроби нелегально перейти кордон, щоб потрапити до Німеччини. Там можна буде продовжити навчання. Та його, безпаспортного, затримують біля самого польського кордону та відсилають до Києва, у ДОПР.

Зрештою, прихисток він знаходить у селищі Мала Виска, що на Кіровоградщині. На життя підробляє, чим може – пиляє дрова, розвантажує вагони, працює кочегаром. У вільний час пише, пише і креслить, конкретизуючи творчі задуми. Однак, таке життя не було достатньо безпечним для колишнього «ваше благородіє».

«Зміни ім'я – так буде краще і тобі, і нам з Ніною» – пропонує мачуха. Вона була до нього прихильна, жаліла його. Вона ж і допомогла з документами, передав-

ши пасинку метрику на ім'я Юрія Кондратюка 1900 р.н. з Луцька, студента колегії Павла Галагана у Києві, який помер від сухот у березні 1921-го. Від цього часу Олександр матиме нове ім'я. Вже у жовтні 1921 року Шаргей стає на військовий облік як «рядовий ненавчений» Юрій Кондратюк. Тепер на запитання в анкеті: «Чи служили в армії Колчака й інших білих арміях?» він може ствердно відповідати – «Ні!» Та ще багато років він не наважиться подати документи на паспорт. Тільки у 1938-му, за чотири роки до кінця біографії, він отримає його, перший у житті, і дуже цінуватиме: «За паспорт можна і руку віддати!»...

З новим ім'ям краще триматися подалі від місць, де тебе знають. Космічні рукописи нікому не відомого механіка з елеватора Юрія Кондратюка надходять до Москви вже з Західного Сибіру. Найбільші авторитети галузі оцінюють їх як нове слово у світовій науці про космонавтику. У 1929 році Кондратюк видає власним коштом свою книжку «Завоєвание межпланетных пространств», 2000 примірників. Заробляв на книжку винаходами.

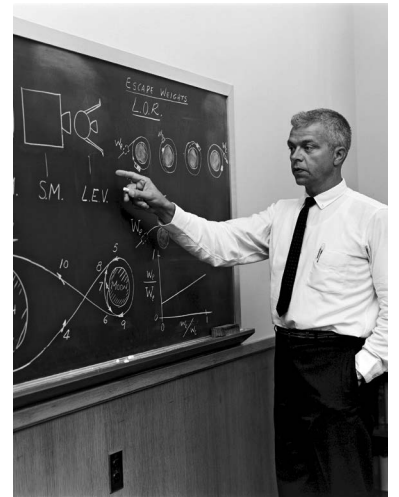

Меморіальна дошка в Харкові

Серед успішних проектів Кондратюка в Сибіру – побудова дерев'яного елеватора на зразок зрубу – без жодного цвяха (бо не було цвяхів!) Але пильне всевидюче око вгледіло у цьому диверсію і шкідництво. Повибивали винахідникові на допитах половину зубів та дали 3 роки таборів. І це ж вони ще не докопалися до його білогвардійського минулого!

У таборі, потім – у шаражці, народжуються нові винахідницькі проекти. За одним з них згодом була побудована Останкінська телевізійна вежа.

Космічна книга Кондратюка здобула йому неабиякий авторитет, тому, коли у 1933 році він у Москві мав зустріч із Сергієм Корольовим, той запропонував

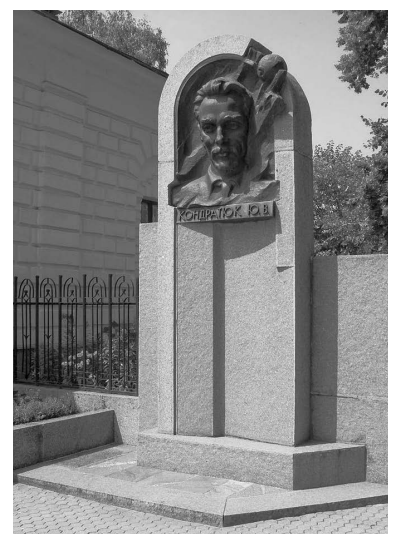
Джон Хуболт пояснює значення «траси Кондратюка»

йому місце головного теоретика у своєму відділі. Але ж у його минулому були не лише золоті погони, а й Шліппенбах! Тож, неочікувано для всіх, відмовився.

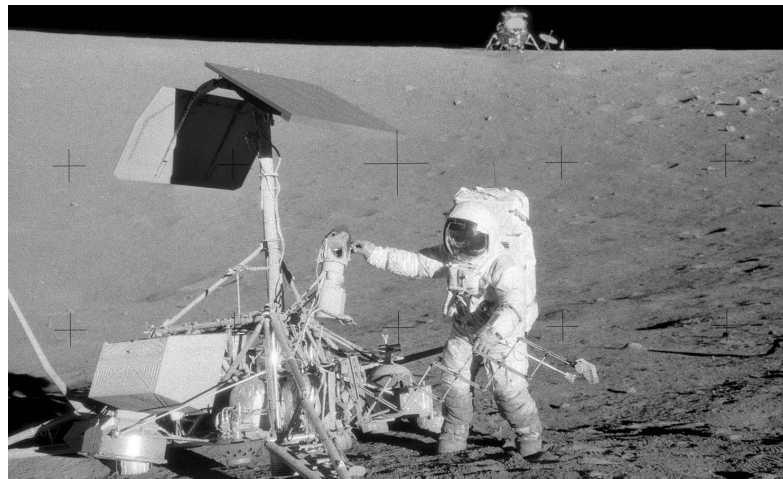
За Кондратюком багато винаходів. І скафандр, і лежаче положення космонавта перед стартом, і система управління ракетою за допомогою гіроскопа – це його ідеї. Схеми ракет, розроблені у КБ «Південне» (СРСР) і в США, які мають послідовне розташування ступенів (пакетна схема) – це теж його.

На війну 1941-го він пішов добровольцем. Подальша доля Кондратюка оповита легендами. Повідомляли, що пропав безвісті у лютому 1942-го. Востаннє його бачили, коли йшов від шанців із портфелем та котушкою дротів зв'язку.

Якими шляхами рукописи Кондратюка потрапили до Бібліотеки Конгресу США, невідомо й досі. Але КГБ розпочало розслідування того, як американці дісталися Місяця. Дороги привели до Полтави. Старий учитель з гімназії, побачивши фото, відреагував: «Це ж наш гімназист – Сашко Шаргей!»

Пам'ятник у Полтаві

Висадка на місяць

Землю. Просто? Ні! Геніально! Цей проект польоту на Місяць виявився найекономічнішим. Але американцям і світові траса О. Шаргея стала відома, як «траса Кондратюка». І саме Кондратюка, а не Шаргея, вважають родоначальником космічної доби людства. Про обставини братової зміни прізвища сестра Олександра по батьку Ніна Шаргей у 1977 році дасть письмові покази комісії ЦК КПУ.

Сашко Шаргей народився у Полтаві у 1897 році. Його матір, Людмилу Шаргей, за організацію студентської демонстрації у Києві у 1896 році, перед його народженням, кинули до Лук'янівської в'язниці, з якої вона вийде з важкими психічними розладами.

Людмила Львівна була зі шведів, походила зі стародавнього дворянського роду фон Шліппенбахів. Її предка, молодого генерала, взяв у полон під час Полтавської битви Пьотр І. Про це

гімназії. Батько Сашка, Ігнатій Бенедиктович Шаргей був здібним до наук студентом університету Св. Володимира. Рятуючись від переслідувань за ту саму студентську демонстрацію, він доучуватиметься у Німеччині, Одесі, Петербурзі. У 1910 році він

УШАНУВАННЯ ГЕРОІВ ХОЛОДНОГО ЯРУ — 2018

4 квітня у Києві відбулося перше засідання оргкомітету Всеукраїнських ушанувань героїв Холодного Яру. Голова оргкомітету Роман Коваль представив учасників: народного депутата України Андрія Ілленка, голову партії «Правий сектор» Андрія Тарасенка, керівника філіалу «Хо-

рамках 23-х холоднорських ушанувань організувати такі заходи:
27 квітня, п'ятниця, 21.00, Медведівка Чигиринського р-ну Черкаської області. Відкриття Козацького табору ім. Миколи Міхновського. Відповідальний Тарас Лемешко (096-89-23-815).

28 квітня, субота, 10.00. Медведівка. Пам'ятник Максимові

Експозиція озброєння та екіпування ВГО «Сокіл».

12.00. Івківці. Покладання квітів до пам'ятника Максимові Залізняка. Лекція Євгена Букета «Повстання надвірних козаків 1768 року – остання спроба відновлення козацької республіки». Спів кобзаря Тараса Силенка. Відповідальний Назар Лавріненко.

16.15. Медведівський будинок культури. Вечір пам'яті Максима Залізняка та його побратимів. Доповідачі – Євген Букет і Андрій Ілленко. Співають Тарас Силенко та Михайло Коваль. Фрагмент постановки Тараса Силенка «Гайдамаки». Ведучий Юрій Сиротюк. Відповідальний Богдан Легоняк.

17.00. Медведівка. Музичний фестиваль вояцької пісні «Холодний Яр–2018». Ведучий сцени Сергій ВАСИЛЮК. Виступи гуртів «ДЕЛЬ ТОРА» (Полтава). «ДРУЖЕ

лодний Яр» Національного заповідника «Чигирин» Богдана Легоняка, господиню «Дикого хутора» Лесю Островську, командира Легіону Свобода Олега Куцина, керівника Лицарської козацької школи Тараса Лемешка, заступника керівника департаменту молодіжної політики ВО «Батьківщина» Василя Іванченка, представників Юнацького корпусу та ВГО «Сокіл» Павла Наконечного і Василю Наконечну, працівника Медведівського історико-краєзнавчого музею Ольгу Галушку, членів Історичного клубу «Холодний Яр» Валерія Мартишка, Тараса Силенка, Леоніда Раденка, Марка Мельника і Василя Ковтуна.

Павло Наконечний розповів про гру Пластуна «Стежками нескорених», яку під час холоднорських ушанувань проведе Юнацький корпус. Окрім цієї – повної пригоди – гри, вирішено в

Залізняка. Відкриття Всеукраїнських ушанувань героїв Холодного Яру. Відповідальний Роман Коваль.

10.30. Медведівка. Відкриття Холоднорського турніру національних бойових мистецтв ім. Максима Залізняка. Відповідальний Тарас Лемешко. Змагання передбачають проведення боїв за правилами Спасу. Плануються окремі розділи із захватами та боротьбою і роботи в стійці. Змагання розподіляються за віковими та ваговими категоріями. Орієнтовний вік змагунів: 8–17 років. Крайній термін подання заявок: 18.04.2018 р.

Інструктор верхової їзди Руслан Анчаков прочитає лекцію про козацького коня. Козацькі коні «Козацької фортеці» безкоштовно кататимуть малих козаків і козачок.

Ярмарок народних майстрів. Книжковий ярмарок.

МУЗИКО» (Одеса), «ТІНЬ СОНЦЯ» (Київ), Михайло КОВАЛЬ (Черкащина), Тарас СИЛЕНКО (Київ), Олексій БИК (Київщина), Валерій МАРТИШКО (Бориспіль), Павло РЕКУН і Юлія КОВАЛІВ-СЬКА (обоє – Переяслав-Хмельницький). Запрошено Володимира ПАСТУШКА. Роман КОВАЛЬ: презентація нових книжок. Виступи перших осіб співорганізаторів. Нагородження переможців Холоднорського турніру ім. Максима Залізняка. Народні танці.

При вечірньому вогні розповіді вояків АТО і пісні кобзарів.

29 квітня, неділя, 10.00. с. Мельники Чигиринського р-ну Черкаської області. Меморіальний мітинг. Ведучий Роман Коваль. Виступи перших осіб.

10.30. На цвинтарі с. Мельники вшанування могил Головного отамана Холодного Яру Василя Чучупаки та козаків-холоднорських, похованих у братській могилі. Відповідальний Богдан Легоняк.

Щорічні вшанування в Холодному Яру, ПРИСВЯЧЕНІ 250-ЛІТТЮ КОЛІВЩИНИ ТА 100-ЛІТТЮ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ, Відбудуться 28-29 квітня 2018 р. в Медведівці, Мельниках, на берегах Гайдамацького ставу та на х. Буда.

Історичний клуб «Холодний Яр», ВО «Свобода», «Національний корпус», «Правий сектор» запрошують

**ПРИЙДИ І ВШАНУЙ ГЕРОІВ!
ХОЛОДНИЙ ЯР
ЧЕКАЄ НА ТЕБЕ!**

28 КВІТНЯ 2018 р.
10.00. Медведівка. Відкриття Всеукраїнського турніру бойових мистецтв.
12.00. Івківці. Покладання квітів до пам'ятника М.Залізняка.
17.00. Медведівка. Музичний фестиваль.

29 КВІТНЯ 2018 р.
10.00. Мельники.
12.30. Гайдамацький став. Освячення зброї і прапорів.
13.30. Буда. Музичний фестиваль.

100-ліття Української революції і 250-ліття Коліївщини чудова нагода зійтися в коло!

11.00. Закінчення мітингу, покладання квітів до пам'ятника Юрієві Горлісу-Горському та до меморіального знаку родини Чучупаків.

12.00. Кресельці. Вшанування могили гайдамацького ватажка XVII ст. Пната Гоголя. Концерт гайдамацької пісні. Кобзарі Тарас Силенко, Михайло Коваль і Павло Рекун.

13.00. Гайдамацький став. Освячення зброї і прапорів.

14.00. Мотрин монастир: вшанування могили сотника Івана Компанійця.

12.00. Буда. Літературна сцена. Відповідальний Василь Ковтун.

14.00. Буда. Музичний фестиваль вояцької пісні «Холодний Яр–2018»: Тарас КОМПАНИ-

Виставка картин Дмитра Бур'яна «Отамани Холодного Яру і Чорного Лісу».

«Дикий хутір». Музей визвольної боротьби. Екскурсія для дітей з Борисполя та Рахова. Проводить Роман Коваль.

«Дикий хутір». Лекція Євгена Букета «Повстання надвірних козаків 1768 року – остання спроба відновлення козацької республіки».

Експозиція озброєння й екіпування сучасного воїна ВГО «Сокіл».

Екскурсія до дуба Максима Залізняка учасників Холоднорського турніру національних бойових мистецтв ім. Максима Залізняка. Спів кобзарів. Відповідальний Богдан Легоняк.

30 квітня, понеділок. Покладання квітів у с. Матвіївці до пам'ятника козакам Матвіївської сотні полку гайдамаків Холодного Яру, до монумента загиблим у с. Соснівці Олександрівського району Кіровоградської області, до пам'ятника Пилипові Хмарі в його рідному селі Цвітній та на могилу сина і дружини Миколи Кібця-Бондаренка у Чорнолісці Знамянського району Кіровоградської області. Поминальний обід на Гайдамацькій Січі в Цибулевому.

Запрошуємо до участі у 23-х Всеукраїнських ушануваннях героїв Холодного Яру творців української культури та їхніх захисників – вояків добробатів, Збройних сил України, Національної гвардії, козацькі організації та волонтерів. Інформаційна підтримка – газета «Культура і життя».

Козакам слава!

Роман КОВАЛЬ,

голова оргкомітету, президент Історичного клубу «Холодний Яр»
Світлина Анатолія БАЛЮКА, 2017 рік

ДОБРИЙ ШЛЯХ І НЕ ТІЛЬКИ

Посеред новобудов Деміївки, що на півдні Києва, зберігся доволі колоритний осередок приватного сектору, обмежений з півдня Голосіївським лісом, з півночі вулицею Цимбалів Яр, із заходу Голосіївською вулицею і зі сходу вулицею Блакитного. У народі цю історичну місцину називають Добрий Шлях, про яку і буде ця розповідь.

Удалекі роки другої половини XIX століття на Деміївці з'явилася вулиця з поетичною назвою Добрий Шлях. Як свідчать архівні матеріали, назва пішла від чумаків, що вирушали в далеку дорогу до Криму по сіль. Саме тут їм бажали доброго шляху і якнайскорішого повернення додому. Вулиця, як і Велика Китаївська, прямувала до селища Мишоловка. В часи свого заснування вулиця майже не мала забудов. Лише на початку XX століття почалися чи не перші заселення і на Доброму Шляху, і на вулиці Цимбалів Яр. Між цими вулицями був доволі складний рельєф, що було не дуже зручно для забудови. До речі, розпочалася забудова з малоповерхових садиб, частина яких збереглася і досі. Праворуч, якщо

Погляд згори на Цимбалів Яр

не замислювалися над назвами. Майже всі вулиці і провулки осередку називали «Новими», надаючи їм іноді проти всякої логіки номери – 2, 200, 751 тощо. І де взялася така кількість вулиць і провулків? Думаю, немає потреби розповідати, який саме номер мала та чи інша вулиця. Цілковита заміна назв вулиць та провул-

ною вулиці, що мала назву 1-ша Нова, дістала сучасну назву, простягнувшись до Тихвінського провулку.

Наступною вулицею у напрямку до вулиці Цимбалів Яр є вулиця Уральська, що пролягає від Уральського до Тихвінського провулків. Вулиця виникла також у середині XX століття. Сучасна назва з'явилася 1953 року. Ми вже згадували, що активна забудова цього осередку почалася у післявоєнні роки, і гостро постала проблема будівництва середньої школи. І тому в 1953 році на вулиці Уральській № 2/10 з'явилася спочатку трудова політехнічна школа, а 1962 року пролунав перший дзвоник для учнів початкової школи. У 1963 році загальноосвітній середній школі № 108 присвоєно ім'я Олега Кошового. У стінах школи створено музей «Молодої гвардії».

Нарешті, наша розповідь торкнеться не менш давньої за вулицю Добрий Шлях – вулиці Цимбалів Яр, що пролягла від Голосіївської вулиці до Уральської на дні глибокого і крутого яру. За легендою, назва виникла від прізвища домовласника Цимбаленка, який мав тут чимало володінь. Вулиця за свою історію жодного разу не змінювала назви. Мешканці називають цю місцину не інакше, як «цимбалівка». Утво-

рюючи напівкільце, до Цимбалового Яру прилягає невеличка вулиця Бойова.

Минуле і сучасне тут поруч. Так, у будинку № 6-а на вулиці Цимбалів Яр розташований приватний музей Якубовських, який містить колекцію старожитностей, оберегів та ікон. Рішенням Київської міськради до того безіменного пішохідного провулку між вулицями Уральською та Цимбалів Яр у 2010 році присвоєно ім'я «Родини Якубовських».

Вулиця з поетичною назвою Листопадна простяглася від Уральського провулку до власне

вони отримали вже в мирний час. Жодних військових установ тут ніколи не було.

Більшість вулиць, про які була розповідь, закінчувалися на горі перетином із Тихвінським провулком. Там з 2005 року розташований Микола-Тихвінський жіночий монастир. Саме тут, за переказами, було явлення Тихвінської ікони Пресвятої Богородиці. До 1955 року цей провулок мав назву Лісний, але навіть у хрущовські часи був перейменований... на Тихвінський. Чи не диво це?

Добрий Шлях надихнув на створення художнього твору – рома-

Будинок музею Якубовських

самої вулиці Уральської. Цю назву вулиця отримала в 1944 році.

У цьому осередку є декілька вулиць, що перетинають майже всі описані раніше вулиці. Вони виникли переважно у середині XX століття. Це вулиці Снайперська, Стрілкова, Санітарна, Конотопська та Райгородська і також провулки, яких чимало – Конотопський, Листопадний, Тульський, О. Кошового, В. Заремби, Тобольський, Голосіївський, Райгородський, Уральський, Інгульський, Цимбалів Яр, Родини Якубовських. На жаль, не знайшлося пояснень, чому стільки вулиць мають мілітаристичні назви, які

Район Доброго Шляху, мапа 1947 р.

ну Костянтина Матвієнка з однойменною назвою з циклу «Крізь брами українських часів». У тексті йдеться саме про цю київську вулицю, і є фантастичне припущення, що саме від неї бере початок зоряний «Чумацький Шлях».

Зараз, коли у спілкуванні ми згадуємо словосполучення Добрий Шлях, у співрозмовника відразу виникає зацікавленість і посмішка. Навряд чи може виникнути у когось негатив, коли випаде нагода пройтися пішки цим осередком. Звичайно, багато змінилося за ці роки, але, на щастя, лишилася майже без змін неповторна атмосфера цієї оазису в середині мегаполіса.

Добрий Шлях сьогодні

підійматися вгору, до вулиці впригол підходив Голосіївський ліс. Від самого початку і до наших часів Добрий Шлях залишається центральною вулицею осередку.

Сучасна мережа вулиць місцини Добрий Шлях почала складатися з 1930-х років. Тоді особливо

ків відбулася у 1945–1955 роках і не змінювалася донині.

Безпосередньо під самим Голосіївським лісом із середини XX століття простяглася вулиця М. Рильського. Забудова тут відбувалася тільки на непарному боці – з іншого починався ліс. До речі, містян ще до кінця 1980-х незрідка можна було побачити з кошиками для збирання грибів, які нечасто були порожніми. Вулиця завдячує своєю назвою відомому українському письменникові і громадському діячеві Максимові Тадейовичу Рильському, який упродовж тривалого часу мешкав у будинку № 7. Нині там розміщено літературно-меморіальний музей М. Рильського.

Паралельно Доброму Шляху з іншого боку розмістилася вулиця О. Кошового. Від початку свого існування, у першій половині XX століття, нижня її частина від Голосіївської вулиці мала назву Горяна. Від 1955 року, об'єднавшись із верхньою части-

Музей М.Рильського

Київська середня школа № 108

У 1918 році, 100 років тому, відбулася знаменна подія – рішенням київської влади Деміївку та Саперну Слобідку приєднали до міста Києва.

Заселення Деміївки почалося в середині XIX століття. Тоді в центральній частині Києва відбувалося масштабне будівництво фортифікаційних споруд. Часом у процесі будівництва було необхідно зносити помешкання киян, і влада надавала нові ділянки охочим на Деміївці. Тоді, на початку освоєння Деміївки, за свідченнями сучасників, кількість мешканців не перевищувала 50 осіб. Наявність декількох промислових об'єктів у цій місцині сприяла швидкому розвитку і збільшенню населення в сотні разів. Уже на початку XX століття кількість мешканців складала приблизно 3000. Саме на цей період сформувалася певна інфраструктура, що була незмінною аж до 80х років минулого століття.

Свято-Вознесенський храм

Отож, наша розповідь – про своєрідний трикутник Голосієва, обмежений вулицями Голосієвська – проспект Науки – Голосієвський проспект. Ми здійснимо подорож від початку XX століття і побачимо, що змінилося тут сьогодні.

Пропонуємо почати знайомство з цим осередком з вулиці Голосієвської. Упродовж свого існування ця вулиця жодного разу не змінювала своєї назви, що є дуже рідкісним випадком для вулиці з півторастолітньою історією. Виникла вона у XIX столітті. До середини XX століття простягалася у глибину Голосієвського лісу, від якого і походить її назва. У той час незмінною супутницею вулиці була невеличка річка Орхуватка, яка витікала з однойменного озера Голосієва. На перетині з вулицею Добрий Шлях через цю річку був перекинутий невеликий дерев'яний місток. Далі річка зникала під землею, з'являлася зовні вже біля сучасного маргаритового заводу і впадала в Либідь. Вже в 1960–1970 роках Орхуватку помістили в підземний

ДЕМІЇВСЬКИЙ ТРИКУТНИК

Початок Голосієвського проспекту, 1970-і

колектор, і про її існування сьогодні нічого не нагадує.

Гадаю, настав час дізнатися, що було всередині нашого трикутника. Мапа Києва за 1935 рік дає красномовну картину мережі вулиць і провулків цієї місцини. Більшість вулиць після рекон-

ни якого виробляли легендарну київську цеглу жовто-коричневого кольору. Малечі, і автори не є винятком, крутий пагорб, який підіймався до вулиці Малокитайської, здавався недосяжною вершиною – щонайменше Говерлою. У XXI столітті цегла перестала бути таким важливим будівельним матеріалом, і на цьому місці з'явився масив сучасних багатопверхівок.

Після «глинища» праворуч відгалужувався Банний провулок, який цілком відповідав своїй назві. Нам, які здебільшого користуються принадами цивілізації у себе в помешканнях, важко зрозуміти і сприйняти, що, можливо, у когось не було власної ванни. Але на той час єдиним місцем, де можна було цілком задовольнити свої гігієнічні потреби, були саме громадські лазні. Тут теж були привілеї – загальні зали і приватні номери. Вартість відвідування того чи іншого відділення лазні суттєво відрізнялася. За комфорт і задоволення тоді теж мусили платити. На жаль, будівля лазні не збереглася до нашого часу. Варто згадати і пункт продажу гасу «керосинку», що розміщувалася на розі Вознесенської і Голосієвської. У ті часи, коли для приготування їжі і побутових проблем використовувалися примуси і керогаси, це був справді стратегічний продукт. Навіть тимчасова відсутність палива спричиняла тимчасову паніку. Ця точка продажу проіснувала до середини 1960-х, коли почалася активна газифікація.

Свято-Вознесенський храм, початок XX століття

Завершуючи подорож Голосієвською вулицею, повертаємо ліворуч і потрапляємо на Велику Китаївську (проспект Науки). Праворуч від нас славетна «конфетка» – кондитерська фабрика ім. К. Маркса (Рошен), за ароматом з якої можна було визначити, що сьогодні виробляють: чи барбариски, чи іриски, чи щось новеньке. Ліворуч стояла будівля 15-ї середньої школи, яку з початком реконструкції в 1970-х роках знесли і побудували в 1974 році нову школу на початку вулиці Васильківської.

Нарешті, ми дійшли до останньої вулиці, що обмежує наш трикутник, – Голосієвського проспекту. Ця вулиця, принаймні її частина, що пролягла від автовокзалу до сучасної Голосієвської площі, декілька разів змінювала свою назву. Ось її назви: Велика Васильківська, Васильківська, Автострада Київ-Одеса (1944–1957), 40-річчя Жовтня і, на-

Деміївка на карті Києва 1935 р.

решті, Голосієвський проспект (від 2015 року).

Ліворуч, у напрямку до Голосієвської площі, у триповерховому прибутковому будинку початку XX століття була розташована центральна поліклініка тоді ще Сталінського-Кагановичського-Московського району (будинок знесений

у 1979 році). На подвір'ї в одноповерхових окремих будівлях розмішувалися відділення, для яких не вистачало місця в основному корпусі. З часом, у 1970–80 роки, 10-а міська лікарня і поліклініка перемістилися в нові приміщення на непарному боці вулиці майже впритул до нинішньої Голосієвської площі. Тоді в поліклініці намагалися запровадити інноваційну пневмопосту, коли карта пацієнта, рухаючися складним лабіринтом, потрапляла на вимогу лікаря зі сховища. Але, на жаль, нововведена пропрацювало недовго, лишивши на задку мережу незадіяних трубопроводів... Одразу за поліклінікою була побудована (на той час – за останнім словом техніки) бібліотека ім.В.Вернадського, яка і досі приймає своїх відвідувачів.

З іншого боку, на розі із сучасним проспектом Лобановського, розмістилася синагога Барішпольського І.Я., який власним коштом збудував її у 1878 році. Синагога проіснувала як культовий заклад до 1920 року. Багатьом містянам ця будівля відома більше як клуб автомобілістів ім. Фрунзе. Нині це будинок творчості молоді Голосієвського району. Трохи вище в 1956 році відкрилася 85-а середня школа, у якій і досі навчаються дітлахи. Мало хто знає, але саме за цією школою і сучасною будівлею райдержадміністрації Голосієвського району Києва розміщувався базар, який проіснував до 1960-х років.

Варто окремо зупинитися на осередку православ'я Деміївки – Свято-Вознесенському храмі. Після освячення храму в 1883 році він жодного разу не зачинявся (навіть у радянські часи). Місцеві мешканці (і не тільки) із задоволенням відвідують цей храм, що зберіг неповторний колорит старовини і віри. Слід зазначити, що національний склад населення Деміївки на початку XX століття був доволі цікавим: 40% – українці, 10% – росіяни і білоруси, 25% – євреї і 25% – інших національностей. Тож не дивно, що тут, окрім згаданого православного храму, існували ще і три єврейські молитовні будинки.

Ті, хто не був на Деміївці впродовж років 40, навряд чи впізнає свою малу батьківщину. Деякі мешканці старшого віку і досі називають цей район «сталінка». У кожного покоління свої герої, свої традиції, свої погляди. Історія не може бути різнокольоровою – вона просто історія. Без минулого немає майбутнього. Треба з розумінням ставитися до будь-якої точки зору – саме це найкращий шлях до злагоди і порозуміння. Так і має бути...

Тарас МІТУЛІНСЬКИЙ,
член НСЖУ і ІНСКУ,
В'ячеслав ШЕГЕРА, лікар.
Використані світліни з ресурсу <http://oldkiev.ho.ua>

БОРИС ЛЯТОШИНСЬКИЙ І ВОРЗЕЛЬ

На ворзельській вулиці Кленовій стоїть стовп із меморіальною дошкою, присвяченою пам'яті Бориса Лятошинського, знаного в Україні і світі композитора. В глибині, за дерев'яним парканом, серед могутніх дерев видно скромний будинок. Це один з найстаріших будинків у Ворзелі. У ньому в теплий період року впродовж кількох десятиліть жив і творив Борис Лятошинський.

Данута КОСТУРА

Зараз тут постійно мешкають троюрідний племінник композитора Валерій Гомон разом із дружиною Людмилою. Від них і дізнаюся про історію цієї дачі.

ІСТОРІЯ РОДИНИ ЦАРЕВИЧІВ

Тесть Бориса Лятошинського Олександр Царевич був військовим лікарем, дослужився до полковника медичної служби на російсько-японській війні. Купив у ворзельського поміщика Пі-

Царевичі та Лятошинські

ховського чотири десятини землі (понад 4 га) і збудував великий будинок, а поруч, із матеріалів, що залишилися, щось на зразок флігеля. Згодом, після революції, йому «порадили» віддати будинок на «суспільні» цілі. Будинок стоїть досі, але мало подібний до оригіналу. У ньому мешкають люди. Родина ж Царевичів користувалася флігелем.

Дружина Олександра Царевича Юлія Іванівна закінчила вищу музичну школу.

Подружжя Царевичів виховувало чотирьох дітей. Двоє з них

дітей у пари не було. І я стала їм за дочку, а її син Валерій – за онука.

ДАЧА ЛЯТОШИНСЬКОГО

У Ворзелі композитор написав свої найвідоміші твори. Йому тут добре творилось. Особливо у саду. Пишучи музику, не користувався музичним інструментом – відтворював її подумки.

Сім'я Гомонів намагається максимально зберегти інтер'єр часів Бориса Лятошинського. Та час робить своє. Пан Валерій власноруч реставрує старі шафи, крісла.

Пані Людмила каже, що, поповнюючи інтер'єр будинку новими речами, пам'ятає, що вони мають бути суголосні часові початку минулого століття. От у кімнаті, де мешкала мама пана Валерія, повісила дві сімейні ікони з Чернігівщини. З ними вінчалися її бабуся та дідусь.

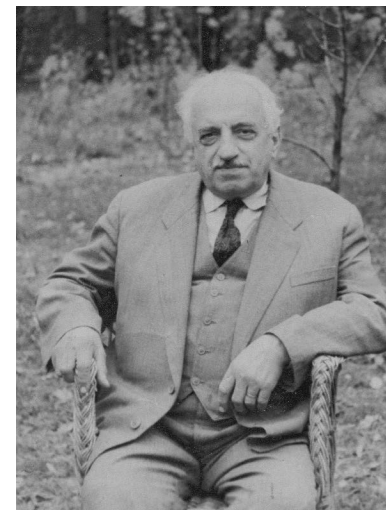
Упродовж 15 років Валерій Олександрович та Людмила Олександрівна мешкають у Ворзелі постійно. Будинок потребував ремонту, був без фундаменту. Через щілини у дерев'яних стінах гуляв вітер. Обклали цеглою, зробили фундамент. Веранду та віконниці залишили у первозданному вигляді. Зараз особливо цінною для по-

дружжя є пічка, яка одночасно обігриває три кімнати. Надзвичайно виручає.

У 1939 році сім'я Лятошинських отримала чотирикімнатну квартиру в Києві у знаменитому письменницькому домі. Під час війни, коли стало зрозуміло, що німці незабаром увійдуть у Київ, тесть композитора Олександр Царевич підводою перевіз найцінніші речі та документи на ворзельську дачу. Зробив 5 ходок. Німці розташували у будинку письменників штаб. Коли відходили, забрали із собою дещо з того, що не вдалося вивезти Царевичу. Залишили розписку.

Спільних сімейних фотографій небагато. Борис Лятошинський не любив фотографуватися. Ці кілька, які пан Валерій зумів усе ж зробити, майже всі з улюбленими композитора – котами.

Такі самі три пухнастих котики господарюють і нині. А ще є пєс.

Лятошинський на дачі. Фото Валерія ГОМОНА

У нього особливо дружні стосунки з однією з кішок.

Колись Борис Лятошинський висадив розквітлий кущ троянди перед вікнами їхньої із дружиною спальні – так привітав її з днем народження. Кущі троянд періодично замінюють на нові. Але завжди висаджують на тому самому місці. Пані Людмила каже, що

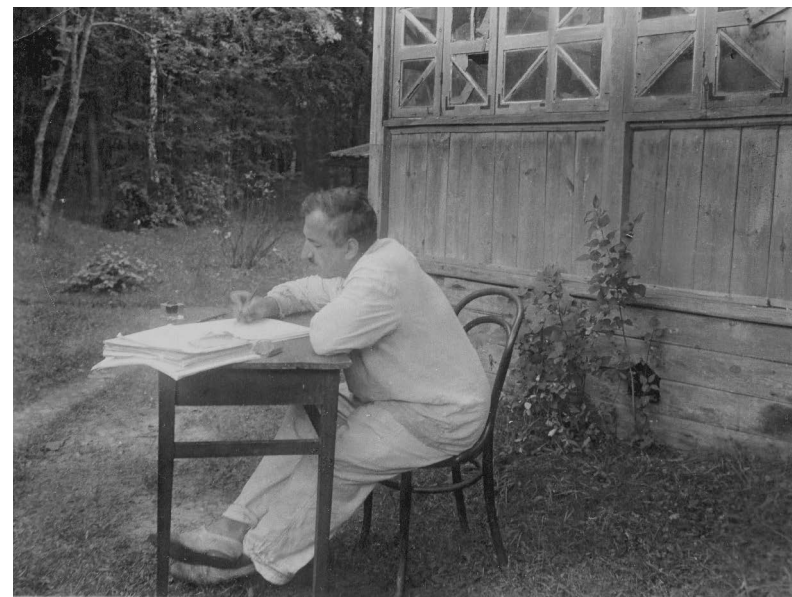
Людмила та Валерій Гомони біля будинку, у якому творив Лятошинський

Частина інтер'єру

під час Першої світової війни пропали безвісти. Третій, Сергій (дід Валерія Гомона), подався за революційною романтикою аж до Ташкента. Там одружився. Дружина була власкором газети «Ізвестія». Народилася донька Ія, мати пана Валерія. Згодом Сергій передав трирічну донечку Ію своїм батькам в Україну. У 33-му був репресований. Під час війни потрапив у штрафбат. При форсуванні річки Одер дістав поранення, залишився інвалідом. Помер у Криму.

Найстарша дитина Царевичів Маргарита стала дружиною Бориса Лятошинського. Навчаючись у Києві, Борис Лятошинський приїжджав до своїх знайомих у Ворзель. Тут і познайомилися. Маргарита мала вищу музичну освіту, займалась вокалом.

Лятошинський на дачі. Фото Валерія ГОМОНА

Сім'я Царевичів. Зліва – автограф Б. Лятошинського

на інших місцях, навіть за метр від першого місця посадки, кущі не приживаються. А тут квітнуть.

ЯК УШАНОВУЄ ВОРЗЕЛЬ СВОГО ЗНАМЕНИТОГО ЗЕМЛЯКА

У ворзельському музеї ЦК «Уваровський дім» діє виставка про Бориса Лятошинського. Тут можна ознайомитися з унікальними фото, партитурами симфоній, написаних у Ворзелі, речами композитора.

Кілька років поспіль відбуваються камерні музичні вечори, присвячені Лятошинському. Вже їх відбулося понад дві сотні. На концертах незмінно присутня ворзельська родина композитора.

А от перейменувати вулицю Кленову (колишня Леніна) на вулицю Лятошинського влада і громада наразі не спромоглися. Сподіваємося, що врешті дійдемо до розуміння величі постаті композитора.

УКРАЇНСЬКИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР «ЗАГРАВА»

Український Драматичний Ансамбль «Заграва» засновано в Торонто 5 червня, 1953. Засновниками були Володимир Довганюк, Юрій Бельський, та Андрій Ільків.

Першим режисером став Слав Теліжин. Адміністратором – В. Довганюк. О. Теліжин готував декорації, а Марія Левицька – костюми. Далі режисерами були: Юрій Бельський, Марія Левицька, Володимир Довганюк, Тарас Парченко та Йосип Терлецький.

У репертуарі були п'єси: «Прокурор Дальський», «Адвокат Мартіан», «Мотря», «Мина Мазайло», «Кассандра», «Суєта», «Украдене щастя», «Жанна д'Арк», «Примари», «Одруження», «Слуга двом панам», «Кур'єр УПА», «Таборова козулька», «Гріхи молодості», «Ксантипа», «Євшан-зілля», «Віва, Бойко», «Танок волі».

Театр виступав на сценах Торонто і багатьох міст Канади й США. У 1990 році «Заграва» здійснила двотижневе турне Україною.

У 90-х роках «Заграва» на громадських заходах ставила численні монтажні.

У 2000 році здійснено постановку «Юда Іскаріот», а у 2001 – «Боярина» Лесі Українки. У 2003 році відзначено 50-ліття «Заграви» і змінено назву на Український Драматичний Театр «Заграва».

У 2005 році поставлено «Тріумфальну жінку» Надії Ковалик. У 2007

і 2008 роках поставлено комедію «Нелегалка» А. Крима, з якою, окрім Онтаріо, виступили у багатьох містах США.

У 2005 році Уряд України надав звання заслужений артист України Михайлові Ляльці та Ніні Тарновецькій, а у 2007 звання заслужений діяч культури України Іларієві Кушніренку та Йосипові Терлецькому.

14 грудня 2008 року «Заграва» відзначила 55-ліття.

14 листопада 2010 поставлено «Любов на Гачку» Віри Ке.

У 2011 «Заграва» переїхала до нових приміщень у Пластовому Центрі імені Гуцуляків в Етобіко, де разом з Управою Пласту побудувала сцену.

17 лютого 2013 поставлено «Євангеліє від Івана» А. Крима за режисурою Й. Терлецького, а 8 грудня 2013 «Заграва» відзначила 60-ліття свого існування. 26 квітня 2015 року відбулася прем'єра комедії «Духи Добра» Б. Будного, режисер Йосип Терлецький.

9 січня 2016 поставлено пародію «Політичний вертеп» Сашка Лірника за режисурою Геннадія Ляшенка. 9 квітня 2016 поставлено Вечір коротких скетчів «Квітневі усмішки».

1 жовтня 2016 відбулася прем'єра мелодрами «Проліски» Марії Цуканової за режисурою Йосипа Терлецького.

28 січня 2017 поставлено новішу версію «Політичного вертепу» Сашка Лірника, а 14 жовтня 2017 – «Комедії-хвилинки» за режисурою Оксани Смільської.

Цього року «Заграва» відзначитиме своє 65-ліття. Заплановано: 14 квітня 2018 – «Квітневі усмішки», 13 жовтня 2018 – комедію «Зелений баняк» Бориса Будного, а 2 грудня – комедію «Чесний Суддя» Юрія Васюка і відзначення 65-ліття «Заграви».

Щирісердечно запрошуємо Українську Громаду численно учащати на наші постановки і таким чином підтримувати існування цільної культурної установи Української Діаспори!

Лілія КОНЕЧНА

«ОСКАР» НА ХЕРСОНСЬКІЙ СЦЕНІ

Зал завмер у напрузі... «За найкращу жіночу роль премія вручається...», ні це не пряма трансляція з Голлівуду, це вручення премії «Успіх» під час святкування Міжнародного дня театру в Херсонському театрі ім. М. Куліша. І не просто вручення, а «Побачення на Театральній» – масштабний концерт-свято, «феєрія», що поєднала в собі модерні і класику, епатаж і витонченість. Побачення, бо саме тут, на вулиці Театральній, де в затишному парку розташувався театр, глядач зустрічався зі своїми улюбленими акторами, режисерами та авторами п'єс.

Олександр ТАРАСОВ

«Побачення на Театральній» – це органічне поєднання українського фольклору (наприклад, пісня «Під облачком» виконавець Н. Буренко) з блюзом (Joe Cocker «Unchain My Heart») у виконанні народної артистки України О. Гал-Савальської та «дискотекою 80-х» («Sarà perché ti amo» – В. Гайфулін, Т. Новачук і Н. Буренко), що доповнювалося різними театральними номерами метрів сцени й унікальними відеоефектами. Бо саме так твориться магія сцени: гармонією звуку та тексту, декорацій та гри.

«Родзинок» у «Побаченні» вистачало, це і Black Or White Майкла Джексона у виконанні хормейстера театру Ружени Рубльової, і епатажні номери «на межі дозволеного» з яскравим еротизмом і напівоголеними дівчатами, що розмахували червоними прапорами з мюзиклу «Моя мрія – Broadway!» «Broadway» практично дослівно є «переспівом» відомого американського фільму «Бурлеск». І хоча своєю «жовтизною» він не зовсім вписувався в загальну композицію концерту, глядачі сприйняли бродвейські номери схвально.

«Готуючи разом із директором театру, художнім керівником Олександром Книгою цей концерт, ми хотіли зробити свято для глядача. Переважно програма складається з уривків вистав, що вже йшли на Херсонській сцені. Новинкою ж є «Джеральдіна», – коментує режисер Єлизавета Тарасова.

Джеральдіна – актриса і танцівниця, дочка великого Чапліна. Листи батька до неї є справжнім скарбом мудрості покоління.

«Якщо настане день, коли ти відчуєш себе вище публіки, відразу ж залишай сцену. На першому ж таксі їдь на околиці Парижа. Я знаю їх дуже добре! Там

ти побачиш багато танцівниць на кшталт тебе, навіть гарніших, граційніших. Сліпучого світла прожекторів твого театру там не буде. Бо прожектор для них – Місяць! Зізнайся, моя дівчинко, завжди знайдеться той, хто танцює краще за тебе, хто грає краще за тебе!», – писав «король» німого кіно.

Саме цей лист-настанова ліг в основу відомої пісні Арсена Мірзояна, яку для херсонців виконав заслужений артист України Сергій Михайловський.

Не менш цікавою за творчу виявилась і «офіційна» частина. Херсонського «Оскара» за найкращу жіночу роль – роль Баби Пріси у виставі «Баба Пріса або на початку та наприкінці часів» отримала народна артистка України Олена Гал-Савальська. Найкращим актором став Павло Костенко – за роль Вовчика у тій самій виставі. Приз глядацьких симпатій завоював актор театру Євген Гамаюн.

Не залишився без відзнаки і директор, художній керівник Херсонського театру ім. М. Куліша Олександр Книга. Олександр Андрійович до Міжнародного дня театру отримав грамоту від Патріарха Київської і всієї Руси-України Філарета.

Під час святкування у залі були присутні актори зі Штутгарта – Кім Фьольдінг та Кристофер Вантіс, які беруть участь у спільному проекті двох театрів – Штутгарта та Херсона – «ХЕРСОН 1918/2018». П'єса «ХЕРСОН 1918/2018» українського драматурга Максима Курочкіна, за втілення в життя якої взявся режисер Андрій Май, на прикладі життя однієї родини розповідає нам про долю декількох поколінь херсонців. Прем'єра вистави запланована на 17 травня і відбудеться під час XX Міжнародного театрального фестивалю «Мельпомена Таврії».

Отож, побачення відбулося, і захоплений глядач іще довго аплодував, не бажаючи прощатись із улюбленим театром.

«ЛЕТИ ЗІ МНОЮ» — ДО СВОБОДИ!

Тетяна Ан і Lyu Sienna (творчі псевдоніми) — українські художниці, у яких польоти життєвої долі завершилися посадкою на землю прекрасних Нідерландів, сповнену мистецькими легендами.

Анна АРХИПОВА

Сама тут майстрині, що зазвичай працюють у різних жанрах, вирішили зробити творчий експеримент — поєднати свої енергії на одному художньому полотні. Праця «в чотири руки» над кожною з картин завершилася створенням непересічної виставки, де героїями

внені живою природою (енергія дикої природи), передають сильні послання (з яких виділяється номер 888), що вкладені в кожну з картин, і несуть потужні вібрації (за фен-шуй) — надійність, багатство, мудрість і справедливість», — зазначено на сайті художниці Lyu Sienna.

— За що ж Ви так любите птахів? — запитала я у Тетяни Ан.

— Я і не знала, що люблю птахів, поки не переїхала до Нідерландів. Наша ділянка оточена каналом, і там плавають лебеді — білі, іноді чорні, качки різні, прилітають лелеки та чаплі. Виявилося, в них різні характери, за ними цікаво спостерігати! І взагалі: я стала любити природу, коли з'явився свій сад і коли я доклала до нього своїх рук.

стало шановнептаство. Портрети птахів, маленьких чи великих, — це образи небожителів, що оселені у власних кольорових світах дивовижної краси, мов у райських кущах. Фігурки птахів створила Lyu Sienna, неземні сади їм подарувала Тетяна Ан. Картини написані на полотні акриловими та олійними фарбами в декількох стилях — реалізм, модерн і поп-арт. У них так багато відтінків живої води і грайливого сонця, що техніка написання асоціюється зі східним шовкописом, ефектом батіка: немов акварельний танок пензлів та пір'ячка — по тканині.

Графіка картин промовиста, як висловлювання, нагадує трохи Клімта, трохи Альфреда Муху... проте мозаїчне мерехтіння візерунків і нетутешній колорит забирають із-під ніг земну опору та спрямовують фантазію до польотів поза гравітацією...

У тієї, що любить, немає тіла: відштовхнулася — полетіла...

«При створенні наших картин ми черпали натхнення від природи і музики, використовуючи наші знання та досвід у мистецтві, фен-шуй, психології, символіці, нумерології. Картини, напо-

рактерами — у них теж є любов, заздрість, ревності, і вони теж сумують.

— То Ваші птаці — «як люди»? В українській традиції птахи — це символи Божественного світу, кохання та весни. «Елемент, що пов'язує тутешній світ із потойбічним», переносник душ, що у Раю... Ви так це відчуваєте?

— Я далека від усього того... Я — агностик. Так, птаці, як люди, але — не символи. Птахи для мене живі істоти, наділені природою крилами і можливістю летіти куди завгодно. Птахи — це свобода!

— Цікаво, як відреагують на виставку глядачі? Наприклад, творчість нідерландського генія середньовіччя Ієроніма Босха пронизана символікою, зокрема й щодо птахів. Як гадаєте, у який спосіб спрацюють традиції голландців та їхній асоціативний ряд? І чи купуватимуть картини?

— Гадки не маю! Я переїхала жити до Нідерландів 8 років тому, і два з них малюю активно. До цього малувала «у стил», винятково для своїх і безкоштовно. Але з портретів на продаж уже виросла. В Нідерландах я свої роботи ще не продавала. Можливо, після виставки щось зміниться.

Виставка «Fly with me» відбудеться 21 та 22 квітня у галереї Bomen Centrum Nederland. Навесні, після суворих холодів, людські мрії вилітають із серця на волю. «Fly with me, лети зі мною», — кличуть птахи українок Тетяни Ан і Lyu Sienna — і розлітаються по всьому світу!..

Весна цього року принесла кілька несподіванок, одна з яких — надмірні снігопади. Але, згідно з твердженням китайських мудреців, сніговий покрив — добрий знак, дарований Небесами.

Підтверджує таку думку й унікальна картина «Палац серед снігових гір», представлена на виставці старовинних китайських сувоїв, яку нещодавно презентував у Києві Музей Богдана та Варвари Ханенків.

На виставці представлено тридцять старовинних сувоїв на тему архітектурного пейзажу. Кожна з композицій приваблює своїм самобутнім сюжетом, у якому розкривається ціла сага з життя китайського народу XIX століття.

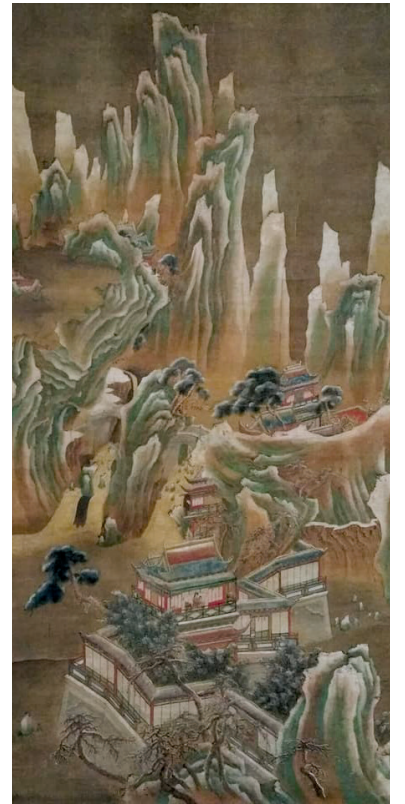
Перед нами кольорові картини, написані на шовку водорозчинними фарбами, або на папері, виконані тушшю, головною темою

ПАЛАЦ У ГОРАХ

яких є архітектурний пейзаж. Самі назви, такі, як: «Палац серед снігових гір», «Відвідування», «Терем біля входу до ущелини» або «Храм та погода в горах» красномовно розкривають творчий задум художників. На картинах усе впорядковано відповідно до канонів: із затвердженими формами, пропорціями, кольоровою гамою. Ми відчуваємо, як митці намагаються передати гармонію природи, в якій присутня людина. На вертикальних площинах також розміщені багатопланові сюжети побутового жанру. Акценти розставлені так, що глядач рівноцінно відчуває величчю природи, в якій присутня людина. На вертикальних площинах також розміщені багатопланові сюжети побутового жанру. Акценти розставлені так, що глядач рівноцінно відчуває величчю природи, в якій присутня людина. На вертикальних площинах також розміщені багатопланові сюжети побутового жанру. Акценти розставлені так, що глядач рівноцінно відчуває величчю природи, в якій присутня людина.

Щоб підкреслити оригінальний силует будівлі, художники шукали вигідні ракурси, розміщуючи їх серед лісових галявин, між скелями гір, поблизу річок. Інколи у композиції вводилися майданчики для спостереження довкілля, як на картині «Нефритові тераси весняним ранком». Усе на картині сприяє філософським роздумам, ушануванню природних явищ, пізнанню законів Усесвіту.

Загальний духовний стан сувоїв підкреслюється прозорими кольорами, вишуканим малюнком, які підкреслюють особливий внутрішній стан людини. Художникам вдається через архітектурні образи, сповнені трепетної краси, прокласти місток з далекого минулого до сьогодення. Все на сувоях дихає гармонією, яка відповідає головному завданню мистецтва — збуджувати уяву, як картини, створені невідомими митцями доби Тан або Сун (X–XIII століття). На них зображені

Палац серед снігових гір. XIX ст.

вишукані палаці, оздоблені декоративними елементами з міфології, які приваблюють своєю загадковістю. Відчувається тяжіння китайського образотворчого мистецтва до захисту людини від злих сил та до створення гармонійного життєвого середовища. Є чимало картин цілком безлюдних, так митці прагнуть підкреслити важливість усамітнення людини для досягнення самовдосконалення. На багатьох сувоях є пояснювальні тексти як ознака кращого тлумачення творчого задуму авторів.

Слід зазначити, що експоновані сувої були придбані подружжям французького дипломата в Китаї Андре Стефана Жаспара і Таїсії Павлівни Жаспар у Шанхаї в середині XX століття. У 1959 році Таїсія Павлівна передала значну частину цієї колекції до Київського музею західного і східного мистецтва, як тоді називався Музей Ханенків. На виставці можна побачити окремі твори вишуканого китайського декоративно-ужиткового мистецтва, які так само належать до музейної колекції.

Чимало зусиль до формування експозиції доклали кураторка виставки Марта Логвин і провідна наукова співробітниця відділу мистецтва країн Сходу та завідувачка наукового відділу мистецтва країн Сходу Галина Біленко.

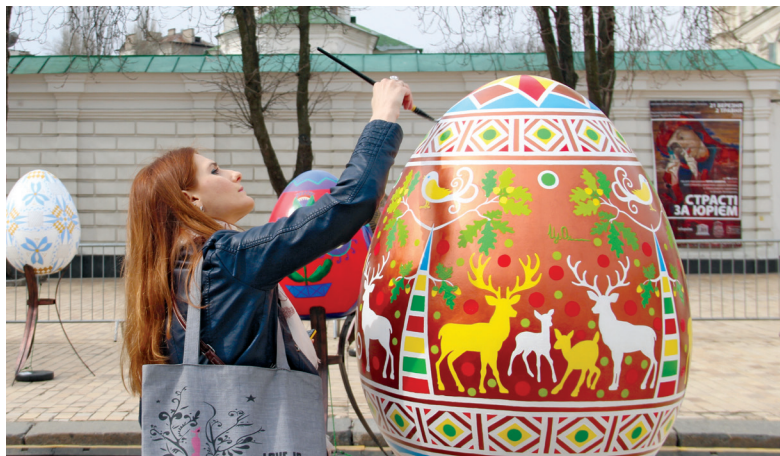
Виставка, безумовно, дає особливе благословення глядачеві, бо, спостерігаючи сюжети картин, кожен знаходить свою перлину. Відчула медитативний стан і я, спостерігаючи фантастичну красу сповненої таємничості картини «Відвідування».

Валентина ЄФРЕМОВА,
мистецтвознавець, заслужений
працівник культури України,
лауреат премії ім. Платона Білецького

На Софійській площі української столиці увосьме відбувається Фестиваль Писанок, у якому беруть участь художники з усіх куточків України.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

ПИСАНКОВІ ЗАЙЦІ НА СОФІЙСЬКОМУ МАЙДАНІ

Київська майстриня Оксана Цьох на свою мальованку наносить останні штрихи лаком

Серед тих, хто в рамках етнопроекту Folk Ukraine пройшов конкурсний відбір і тепер під відкритим небом презентував свої роботи – Тетяна Журавель, Олександр Медведенко, Василь Жиров, Ярослава Мудрова, Галина Дігас, Андрій Пугач, Олександр Воля, Яна Яцкова, Ольга Машевська, Софія Резніченко, Катерина Петрович, Ангеліна Напрімер, Оксана Шалімова, Анна Юренєва, Маша Полякова та ціле гроно суперкреативних майстрів пензля, про що свідчить грандіозний обсяг творчих

Анна Юренєва біля свого мистецького витвору

но-дотепно виглядав у парі із живою кішечкою... На писанці професійної художниці Оксани Цьох, оздобленій за гуцульськими мотивами, зеленіють дуби, серед яких розкошує різна звірина, а в озерах плаває риба. В українській народній творчості дуб – символ здоров'я та сили, олень – символ світла і сонця, а завдяки подібності його рогів до гілок, ще й асоціюється з дровом життя... Мабуть саме тому, що майстриня поєднала на одній площині сакральні знаки оновлення і відродження, родючості й достатку,

Стас Кадочніков біля свого мистецького витвору

тем, відображених на писанках: від традиційних мотивів вишуканого писанкарства Анютки Зіноватної до петриківського розпису Марини Саркисян... Особливо це помітно на цьогорічній новинці –

емоційно різноманітних великодніх зайцях: так на тлі космічного зайця художниці Світлани Червакової добре контрастував хуліганістий заець художника Олега Лобураки, що дуже гумористич-

величезне великоднє яйце неначе світитиметься зсередини... А художниця Тетяна Токарева-Асмолова своєю Княжною нагадає всім нам, що ми нащадки не лише козацького, а й княжого роду.

Писанкарство – це українське відродження, а якщо є відродження традицій, то це треба всіляко підтримувати. І торік, і цього року до майстрів – авторів цих чудових витворів, підходять люди, розпитують про символіку, про техніку малювання, жалкують, що в школі такого не навчають. По-особливому сприймають писанку воїни з російсько-українського фронту на сході України, їх видно відразу – у них інша реакція на творчість. Коли розглядають писанки, то здається, стають щасливішими. Серед учасників фестивалю є не тільки професійні художники, а й просто майстри, закохані в живопис Писанки. Не обов'язково мати диплом, щоб розмалювати великоднє яйце чи зайця, головне вміння за допомогою пензля передати своє світобачення, свої почуття. Але дуже важливо, що мистецтво об'єднує всіх – у фестивалі, що відкрився напередодні великого християнського свята, беруть участь навіть мусульмани... Пев-

но, їм теж подобаються українські народні традиції, як і сотням туристів зі всього світу, які завітали до нас саме на Великдень, щоб побачити, як це свято відзначають в Україні. Їм подобається Київ своїми церквами, бароковою архітектурою, привітними людьми і, звичайно, писанковим фестивалем. Усім подобаються наші народні орнаменти, їхні яскраві кольори – кольори свята й радості. Як зазначають організатори, цьогоріч фестиваль охопить чотири локації – не лише Софійську, де встановлено велетенську світлодіодну писанку, над якою «літають» метелики та бабки, а й Михайлівську площу, Володимирський проїзд та сусідній сквер. Близько 500 гігантських писанок-мальованок та 374 великодніх різнокольорових зайців з 5 по 22 квітня прикрашатимуть центр Києва.

УСМІХАЛАСЬ ПИСАНКА ВЕСНІ

Передвеликоднього вівторка у Тернопільському обласному краєзнавчому музеї відбувало велелюдне дійство «Я писала писаночку...» Наукові співробітники мовою фондівих артефактів обґрунтували традиції та символіку писанкарства в Україні, регіоні.

Практичні навички бажаючих розписувати, випалювати, дряпати, шкрябати, різьбити, капати (кряпати), малювати дерев'яні заготовки та натуральні яйця «закріпили» майстри народних ремесел: Ярослав Осадца – керівник гуртків Тернопільського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, Анжеліка Кононюк – вчителька Тернопільської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів №24, Тетяна Семенець – керівник гуртків комунального закладу Тернопільської міської ради «Станція юних техніків».

Подивував рукотворною вправністю доктор історичних

наук, професор Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка Микола Бармак. «Ворожіння на папері» великодньою тематикою провела вчителька математики Тернопільської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 19, майстриня народної творчості, витинанкарка Галина Дудар. Розмалюванням стилізованої форми декоративної півтора-

метрової писанки подивували учні 7–А класу (вчителька образотворчого мистецтва – Наталія Горбач) Тернопільського навчально-виховного комплексу «Школа-ліцей № 6 ім. Назарія Яремчука». Професійні навички «підказував» член Національної спілки художників України Степан Мамчур.

До оздоблювання та виготовлення ляльок-мотанок охочих залучала учитель трудового навчання Тернопільської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 11, майстриня народної ляльки Алла Шушкевич.

Заволення отримали учні 2–4 класів Тернопільської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 24.

Дійство запам'яталося стараннями юної волонтерки Юлії Гаргай та координацією досвідченої Наталії Чеканової.

Христос Воскрес!
Воскресе Україна!

Степан КОСТЮК,
Тернопіль

